

Specijalne knjižnice: poslovanje knjižnica u feminističkim udrugama

---

Katunarić, Marita

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:948159>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-08**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Preddiplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti

Marita Katunarić

**Specijalne knjižnice: poslovanje knjižnica u
feminističkim udrugama**

Završni rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru
Odjel za informacijske znanosti
Preddiplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti

Specijalne knjižnice: poslovanje knjižnica u feminističkim udrugama

Završni rad

Student/ica:

Marita Katunarić

Mentor/ica:

Doc.dr.sc. Martina Dragija Ivanović

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marita Katunarić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Specijalne knjižnice: poslovanje knjižnica feminističkih udruga** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 30. rujna 2022.

Sažetak

Glavni fokus ovog rada će biti analiza specijalnih knjižnica udruga koje se bave feminističkim temama, promicanju ženskih i ljudskih prava te osnaživanju žena. Specijalne knjižnice se razlikuju od drugih vrsta knjižnica po sadržaju knjižničnog fonda, financiranju, osnivaču i primarnoj korisničkoj skupini. Prema Standardu za specijalne knjižnice (2021), definiraju se kao samostalne knjižnice ili knjižnice u sustavu koje pokrivaju određenu znanstvenu ili umjetničku granu, polje ili područje specijalizirane stručne djelatnosti, a usluge knjižnice su posebno prilagođene za potrebe svojih korisnika. Specijalne knjižnice se prema Standardu za specijalne knjižnice (2021) dijele na knjižnice znanstvenih instituta, knjižnice bolničkih i zdravstvenih usluga, knjižnice muzeja, galerija i arhiva, knjižnice vjerskih zajednica, knjižnice javnih i državnih tijela, knjižnice trgovačkih društava, knjižnice udruga i društava te ostale knjižnice. U ovom radu će se konkretno govoriti o knjižnicama udruga, točnije nevladinih udruga kojima je primarni fokus problematika feminističkih pitanja. Feminizam je nastao kao pokret u kojem su se žene izborile za svoja društvena, socijalna i politička prava u vremenu kada su bile potlačene i drugotne. Danas se ženska pitanja postavljaju u javni prostor djelovanjem feminističkih udruga. Po Zakonu o udrugama, definicija udruge je svaki oblik slobodnog udruživanja više osoba sa zajedničkim ciljem rješavanja nekog društvenog problema. Konkretnije, feminističke udruge su sve udruge koje se bave feminističkom problematikom s ciljem ostvarivanja spolne i rodne ravnopravnosti, razvijanja socijalno pravednog društva, osnaživanja žena te promicanja ženskih ljudskih prava. Jedan od alata postizanja tih ciljeva je pokretanje specijalnih knjižnica uz pomoć kojih je moguće na pristupačan način obrazovati korisnike o feminističkoj problematici. Istraživački dio rada usmjeren je na istraživanje poslovanja knjižnica feminističkih udruga u Hrvatskoj.

ključne riječi: specijalne knjižnice, udruge, feminizam

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SPECIJALNE KNJIŽNICE	1
2.1. PROBLEMI S KOJIMA SE SUSREĆU SPECIJALNE KNJIŽNICE	3
2.2. KOMPETENCIJE SPECIJALNIH KNJIŽNIČARA	4
2.3. SPECIJALNE KNJIŽNICE U HRVATSKOJ.....	8
3. CIVILNO DRUŠTVO	10
3.1. POVIJEST RAZVOJA CIVILNOG DRUŠTVA U HRVATSKOJ.....	11
4. FEMINISTIČKE UDRUGE U HRVATSKOJ.....	12
4.1. OPĆENITO O FEMINIZMU.....	13
4.2. ŽENSKA MREŽA HRVATSKE.....	15
5. IZGRADNJA KNJIŽNIČNE ZBIRKE	16
6. ISTRAŽIVANJE	19
6.1. PREGLED RELEVANTNIH ISTRAŽIVANJA	19
6.1.1. <i>Ženska infoteka</i>	20
6.1.2. <i>Knjižnica Centra za ljudska prava</i>	20
6.1.3. <i>NOC-Digital Library</i>	21
6.1.4. <i>INDOK INA</i>	21
6.2. SVRHA I CILJ ISTRAŽIVANJA.....	22
6.2.1. <i>Metodologija</i>	23
6.3. ANALIZA UPITNIKA	23
6.3.1. <i>Upitnik</i>	24
6.3.2. <i>Rasprava</i>	24
6.4. ANALIZA INTERVJUA	28
6.4.1. <i>Protokol intervjua</i>	29
6.4.2. <i>Rasprava</i>	32
7. ZAKLJUČAK	43
8. POPIS LITERATURE.....	44
9. ABSTRACT	51
10. PRILOZI	52

10.1.	UPITNIK.....	52
10.2.	INTERVJU S1.....	53
10.3.	INTERVJU S2.....	62
10.4.	INTERVJU S3.....	68
10.5.	INTERVJU S4.....	73
10.6.	INTERVJU S5.....	76

1. Uvod

Knjižnice u društvu imaju ulogu kao ustanove koje baštine građu bitnu za kulturu i društvo, ali i kao ustanove koje su odgovorne za promicanje raznih vrsta pismenosti i stvaranje obrazovanog društva. Knjižnična djelatnost ima važnu ulogu u izgradnji demokratskog društva i društva znanja te zbog toga je od interesa za Republiku Hrvatsku (Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti 2019, čl. 1), a može se definirati kao proces organiziranja i osiguravanja usluga javnosti, „zasnivajući ih na sustavnom odabiru, prikupljanju, stručnoj obradi, pohranjivanju, zaštiti, posudbi i davanju na korištenje knjižnične građe te slobodnom pristupu informacija“ (Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti 2019, čl. 3). Tadić (1994) opisuje knjižnicu kao „kulturnu i informacijsku ustanovu koja, slijedeći općeprihvaćene ciljeve društva i načela stručnoga rada, odabire, nabavlja, obrađuje, u fizičkome i obavijesnome smislu sređuje te čuva i daje na korištenje knjižničnu građu, a preko organiziranih službi pruža raznolike usluge aktivnim i potencijalnim korisnicima“. Neke od osnovnih zadaća knjižnice su usustavljen odabir, obrada, smještaj, čuvanje i zaštita, davanje na korištenje i davanje obavijesti o knjižničnoj građi. Prema Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019), ovisno o namjeni i sadržaju fonda, knjižnice mogu biti nacionalne, narodne, školske, sveučilišne, visokoškolske, znanstvene i specijalne. U Hrvatskoj enciklopediji (2022) dijele se prema sadržaju zbirke (opće i specijalne) i prema namjeni i korištenju (privatne i javne). U ovom radu bit će naglasak na specijalnim knjižnicama udruga usmjerenih prema feminističkoj praksi, njihovom poslovanju i izgradnji fonda.

2. Specijalne knjižnice

Prema Standardu za specijalne knjižnice (2021), one se definiraju kao knjižnice koje mogu biti samostalne ili u sustavu, a fokusirane su na stvaranje zbirke za specifične kategorije korisnika po njihovim znanstvenim ili umjetničkim interesima. Specijalne knjižnice, prema Standardu, dijele se na:

- knjižnice znanstvenih instituta
- knjižnice bolničkih i zdravstvenih ustanova
- knjižnice muzeja, galerija i arhiva
- knjižnice vjerskih zajednica

- knjižnice javnih i državnih tijela
- knjižnice trgovačkih društava
- knjižnice udruga i društava i
- ostale knjižnice.

Neke od zadaća specijalnih knjižnica definirane su već spomenutim Standardom, a uključuju izgradnju knjižničnih kataloga pomoću standarda i smjernica, suradnju u stvaranju središnjeg knjižnično-informacijskog sustava, provođenje matične djelatnosti, suradnju s drugim institucijama na razmjeni informacija i koordiniranoj nabavi elektroničkih izvora s ciljem poboljšanja dostupnosti informacija te provedbu nacionalnog sustava zaštite, pohrane i trajnog čuvanja knjižnične građe (2021). Osim Standarda, specijalne knjižnice moraju poštovati i Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti jer su dio knjižničkog sustava Republike Hrvatske, koji je definiran spomenutim zakonom, a uključuje Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu zajedno sa svim narodnim, školskim, sveučilišnim, visokoškolskim, znanstvenim i specijalnim knjižnicama (2019). Tadić (1994) definira specijalne knjižnice kao organizacijske jedinice nastale u sklopu drugih ustanova čiji korisnici zahtijevaju građu iz određenog specijaliziranog područja. Zadaća specijalnih knjižnica se bitno ne mijenja od zadaća ostalih knjižnica, ali razlika leži u građi i uslugama koje specijalne knjižnice nude. Njihov fond je ili specijaliziran ili široko odabran, ovisno o namjeni te knjižnice. Knjižničari specijalnih knjižnica su stručnjaci za područja čija se građa nalazi u fondu. Nadalje, korisnici specijalnih knjižnica nisu toliko raznovrsni kao što su u narodnim knjižnicama, jer je riječ o korisnicima koji imaju interese iz određenih znanstvenih ili umjetničkih područja. Najveća razlika leži u različitim načinima financiranja specijalnih knjižnica, što može biti putem ministarstava ili iz privatnih fondova (Špac 2014). Specijalne knjižnice bi trebale služiti kao potpora matičnoj ustanovi te zbog toga razvijati svoje usluge, aktivnosti i fond temeljem potreba korisnicima i djelatnicima matične ustanove.

Pri Hrvatskom knjižničarskom društvu djeluje Sekcija za visokoškolske i specijalne knjižnice koja kroz različite komisije promiče rad i važnost svih specijalnih knjižnica u Hrvatskoj (Hrvatsko knjižničarsko društvo n.d.). Sekcija ostvaruje suradnju s drugim knjižnicama, aktivno se zalaže za poboljšanje statusa specijalnih knjižnica, aktivno sudjeluje na Danima specijalnih i visokoškolskih knjižnica i Skupštini HKD-a te promovira knjižničarsku struku (Hrvatsko knjižničarsko društvo n.d.). Sekcija ima Komisiju za bolničke knjižnice, Komisiju za državne informacije i službene publikacije, Komisiju glazbene knjižnice i zbirke, Komisiju za medicinske

knjižnice, Komisiju za muzejske i galerijske knjižnice, Komisiju za pravne i srodne knjižnice, Komisiju za tehničke knjižnice te Komisiju za visokoškolske knjižnice. Razočaravajuće je primijetiti da nijedna od ovih komisija ne zagovara potrebe udruga.

Premda se u ovom radu specijalne knjižnice feminističkih udruga ne definiraju kao alternativne knjižnice, važno je spomenuti i obrazložiti značenje pojma alternativne knjižnice jer se u njemu mogu pronaći područja interesa feminističkih udruga. Pikić u svom radu koristi izraz alternativne knjižnice jer je veći naglasak na alternativnoj literaturi koja se „nalazi na marginama interesa konvencionalnih knjižničara“ (2006). Glavna obilježja njihovog rada definiraju se kroz nekoliko aspekata: alternativne knjižnice su one koje su nastale pod nekom organizacijom civilnog društva, pojam alternativno se očituje kroz postojanje pored onoga što je općenito priznato u odnosu na knjižnični sustav države, njihova građa sadrži literaturu koja pokriva teme alternativne društvene politike kao što su feminizam, homoseksualnost i drugo, a fond služi razvijanju svijesti i informiranju društva (Pikić, 2006).

U nastavku teksta govoriti će se o problemima s kojima se susreću specijalne knjižnice prilikom organizacije poslovanja.

2.1. Problemi s kojima se susreću specijalne knjižnice

Knjižničarski poslovi nevidljivi korisnicima

Aktivan rad knjižničara većini korisnika je nevidljiv kao i većina važnih poslova koje knjižničari obavljaju, primjerice katalogiziranje i izgradnja fonda, zato što se odrađuju u pozadini te ih korisnici nisu svjesni. Nadalje, većina korisnika ne percipira odgovornost koja dolazi s izgradnjom i vođenjem jedne knjižnice, neovisno o njezinoj veličini i namjeni. Socijalna i demokratska dimenzija knjižničnog rada koji se može definirati kao besplatan pristup informacijama i literaturi, također ostaje praktički skriven od strane javnosti (Ball 2000, 137). Sa spomenutim zaključcima slažu se i Špac et al. koji navode da je nevidljivost knjižničarske struke jedan od glavnih problema struke koji bi se mogao riješiti učinkovitim korištenjem odnosa s javnošću kao jednom od mjera poslovanja (2011, 91). Time knjižničarska struka može razvijati svoj ugled i promovirati vlastiti rad.

Ekonomska dimenzija

Za specijalne knjižnice smatra se kako one ne donose ekonomski mjerljiv doprinos društvu, poduzeću ili znanstvenoj ustanovi. One se najčešće razmatraju kao akteri koji su uzrok troškova te se ekonomski doprinos knjižnice promatra kroz negativan aspekt (Ball 2000, 137). Nedovoljan iznos financijskih sredstava i ovisnost o različitim izvorima financija također negativno utječu na knjižnicu i njezine knjižničare.

Načini financiranja i sredstva za poslovanje knjižnice definirana su Zakonom o knjižnicama i knjižničnom poslovanju (2019). Važno je naglasiti da su prema Zakonu (2019) općine, gradovi i županije zaduženi za određivanje iznosa sredstava, a u Standardu je navedeno kako se dio sredstava može osigurati iz drugih izvora. Iznosi ovise o zadacima knjižnice, knjižničnoj građi, uslugama, broju korisnika i ostalim faktorima koji utječu na rad knjižnice (Standard za specijalne knjižnice 2021).

Profesionalni prikaz knjižničara

S obzirom da su specijalne knjižnice učestalo zanemarene od strane svoje matične ustanove, Ball navodi kako knjižničari često obavljaju previše zadataka istovremeno te sva je odgovornost na njima, pogotovo kada knjižnica ima samo jednog zaposlenog knjižničara (2000). Profil posla je teško definirati s obzirom na to da se rang poslova koje knjižničar obavlja kreće od rada s korisnicima pa sve do upravljanja i predstavljanja rada knjižnice. Spomenuti zaključci se podudaraju s istraživanjem „Statistički podaci i pokazatelji uspješnosti specijalnih knjižnica za 2021. godinu“ (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2021), koji je pobliže prikazan u potpoglavlju 2.3.1. Analiza stanja specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj u 2021. godini.

2.2. Kompetencije specijalnih knjižničara

Knjižničari kao informacijski stručnjaci imaju važnu ulogu kada je riječ o kvaliteti poslovanja knjižnice. Njihovo znanje i vještine direktno utječu na rad knjižnice te na zadovoljstvo korisnika. Njihov rad doprinosi razvoju knjižničarske struke te razvoju zajednice u kojoj djeluju. Knjižničari su dužni prepoznati potrebe svojih korisnika te raditi na razvoju svih vrsta pismenosti svoje zajednice. Martek tvrdi da je „specijalni knjižničar specijalist, osoba koja zna kako postaviti,

organizirati i održavati posao u knjižnici. Knjižničar poznaje knjižnicu, njezino mjesto u društvu/ustanovi i zna je organizirati na način da odgovara zahtjevima društva/ustanove“ (2009, 176). Prema Martek (2009), specijalni knjižničar mora posjedovati profesionalne i osobne sposobnosti. Profesionalne sposobnosti uključuju specifična znanja o informacijskim izvorima i upravljanju znanja kako bi informacijski stručnjak mogao osigurati pružanje kvalitetne informacijske usluge (Martek 2009, 177). Osobne sposobnosti Martek opisuje kao „skup stavova, vještina i vrijednosti koje omogućuju specijalnim knjižničarima da rade efikasno i pozitivno pridonose svojoj ustanovi, korisnicima i profesiji (2009, 178).

U nastavku teksta bit će prikazane ključne kompetencije koje prema *Special Library Association* (u nastavku teksta SLA) trebaju imati informacijski stručnjaci, a uključuju poznavanje i razumijevanje informacija, informacijskih sustava i tehnologija, vrednovanje izvora informacija, dohvaćanje i analizu informacija, organizaciju podataka i informacija te pridržavanje informacijske etike (SLA 2016).

Poznavanje i razumijevanje informacija

Informacijski stručnjaci moraju poznavati i zadovoljavati informacijske potrebe zajednice u kojoj djeluju, pritom pružajući raznovrsne usluge koje su utemeljene na informacijskom ponašanju korisnika i zajednice. Prema SLA-i (2016) elementi ove kompetencije su:

- Prepoznavanje i artikuliranje potreba za informacijama i znanjem
- Analiziranje informacija relevantnih za ustanovu i zajednicu u kojima informacijski stručnjak djeluje
- Razmjenjivanje znanja između različitih skupina
- Prioritiziranje informacijskih usluga koje su važne za ustanovu
- Poučavanje korisnika i razvijanje informacijske pismenosti i povezanih vještina
- Korištenje vještina upravljanja informacijama za razvijanje osobnog znanja o struci
- Razumijevanje različitih aspekata korisnikovog informacijskog ponašanja

Informacijski sustavi i tehnologije

Informacijski stručnjaci trebaju učinkovito koristiti informacijske i komunikacijske tehnologije kako bi zadovoljili informacijske potrebe zajednice i ustanove. Oni razvijaju,

implementiraju i upravljaju informacijskim sustavima koji su učinkoviti, pritom koristeći najsvremenije tehnologije (SLA 2016). To uključuje:

- Suradnja s različitim dionicima s ciljem organiziranja kvalitetne informacijske arhitekture
- Odabir i implementacija sustava informacija i znanja
- Odabir i korištenje alata za upravljanje informacijama
- Identificiranje sustava i alata potrebnih za ispunjavanje specifičnih zahtjeva zajednice
- Stvaranje sučelja koje čija je uporaba intuitivna korisnicima
- Kontinuirano vrednovanje informacijskih sustava i tehnologija

Vrednovanje izvora informacija

Informacijski stručnjaci trebaju kontinuirano održavati već postojeće i razvijati novo znanje o dostupnom sadržaju kako bi mogli zadovoljiti potrebe zajednice i ustanove (SLA 2016). Njihovo znanje uključuje poznavanje svih vrsta izvora i medija. Informacijski stručnjaci moraju sustavno procjenjivati izvore i prioritizirati one koji su od vrijednosti za zajednicu. Ova kompetencija uključuje:

- Osiguravanje proračuna i sredstava
- Usklađivanje smjernica za upravljanje informacijskih resursima i izvorima s potrebama ustanove i zajednice
- Sustavno vrednovanje novih izvora primjenom analitičkih metoda
- Isporuka relevantnih izvora informacija specifičnim skupinama
- Identificiranje stručnjaka i stručnih izvora te ostvarivanje suradnje s njima
- Poučavanje drugih da kritički vrednuju informacije

Dohvaćanje i analiza informacija

Prema SLA-i informacijski stručnjaci trebaju znati efikasno pronalaziti informacije koje su potrebne zajednici i pojedincima (2016). Moraju posjedovati dubinsko znanje o funkcijama tražilica koje im omogućuje uspješno pretraživanje i pronalaženje informacija. Sastavni elementi kompetencije uključuju:

- Savjetovanje s članovima zajednice kako bi se identificirale informacijske potrebe
- Razvijanje strategija za pretraživanje i dohvaćanje informacija putem različitih sustava i baza podataka
- Razumijevanje tražilica i sustava za pronalaženje informacija
- Procjena kvalitete informacija
- Korištenje odgovarajuće metode analize podataka
- Poučavanje svih kompetencija u različitim formalnim i neformalnim okruženjima

Organizacija podataka i informacija

Informacijski stručnjaci organiziraju podatke i informacije tako da ih je moguće pronaći, upotrijebiti i iskoristiti (SLA 2016). Kreiraju strategije i smjernice za organizaciju i očuvanje informacija, uzimajući u obzir potrebe i misiju ustanove. Uspostavljaju metapodatkovne sustave i klasifikacije prema standardima struke. Ova kompetencija uključuje:

- Razvijanje metapodatkovnih standarda
- Razvijanje prilagođenih taksonomija i ontologija
- Razvijanje smjernica za otpis
- Osposobljavanje drugih za učinkovito upravljanje i organizaciju informacija
- Kontinuiranje praćenje kvalitete sustava za upravljanje i organizaciju informacija
- Razvoj i implementacija sustava za arhiviranje

Pridržavanje informacijske etike

Prema SLA-i (2016) informacijski stručnjaci se trebaju pridržavati osnovnih etičkih načela tijekom svojeg rada. Moraju se pridržavati profesionalnih standarda i pravila ponašanja. Također trebaju biti upoznati s etičkim kodeksom ustanove u kojoj rade. Elementi ove kompetencije su:

- Prepoznavanje etičkih pitanja i problema vezanih za upravljanje informacijama kao što su povjerljivost, sigurnost, autorska prava i intelektualno vlasništvo
- Stvaranje modela za etičko informacijsko ponašanje
- Pozitivno utjecanje na druge i njihovo poučavanje
- Procjena implementiranja informacijske etike u ustanovi

2.3. Specijalne knjižnice u Hrvatskoj

Specijalne knjižnice u Hrvatskoj nastaju uz muzeje početkom 19. stoljeća, a prvom specijalnom knjižnicom smatra se Knjižnica Arheološkog muzeja u Splitu koja je osnovana 1821. godine (Martek 2009). Slijede knjižnica Arheološkog muzeja u Zagrebu koja je osnovana 1846. godine i knjižnica Trgovačke komore u Zagrebu iz 1852. godine. Knjižnice toga razdoblja su bile male opsegom i služile su za potrebe ustanove i njezinih zaposlenika (Martek 2009).

Prema Državnom zavodu za statistiku (u nastavku teksta DZS), zaključno s 2021. godinom, broj registriranih specijalnih knjižnica u Hrvatskoj čini 99 od kojih 98 spada u sastav druge ustanove ili poduzeća, a samo je jedna knjižnica samostalna (Gojević i Bralić 2022). U nastavku rada analizirano je stanje specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj u 2021. godini.

2.3.1. Analiza stanja specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj u 2021. godini

DZS je obradio administrativne baze Nacionalne i sveučilišne knjižnice koja je 2021. analizirala stanje 1760 knjižnica u Hrvatskoj (Gojević i Bralić 2022). Od 1760 knjižnica uključenih u istraživanje, specijalnih je 99. Od 99 specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj, popriličan broj knjižnica se nalazi u Zagrebu, točnije njih 64%. Sljedeći grad s najviše specijalnih knjižnica je Split sa samo 7% od sveukupnog broja knjižnica. Zadar ima jednu specijalnu knjižnicu manje od Splita, što čini 6%. Navedeni podaci upućuju na značajan nesrazmjer specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj.

Što se tiče podataka o dodatnim odjelima koje specijalne knjižnice imaju, njih 96% ima čitaonicu/korisnička mjesta, 59% njih ima multimedijски odjel, samo 3% ima usluge za slijepe i slabovidne, dok nijedna specijalna knjižnica nema usluge za djecu i mlade, igraonicu ni bibliobus (Gojević i Bralić 2022). Knjižnica koje imaju Internet/WLAN je također 96%, prema čemu se može primijetiti da čitaonice svih knjižnica imaju pristup internetu koji omogućuje rad u čitaonici. Valja zaključiti kako je broj knjižnica koje imaju čitaonicu zaista impresivan.

Specijalne knjižnice imaju sveukupno 3 178 842 obrađene knjižnične građe (Gojević i Bralić 2022), od čega su najzastupljenije knjige (65%), zatim časopisi (30%), ostala knjižna građa (3%), novine (0,6%) i naposljetku rukopisi i ocjenski radovi (0,4%). Knjižnica Hrvatskog vojnog učilišta „dr. Franjo Tuđman“ ima najviše knjiga od svih specijalnih knjižnica (13%), knjižnica

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti ima najveći broj časopisa (22%), knjižnica Državnog arhiva u Zagrebu ima 32% novina od sveukupnog broja novina svih knjižnica, knjižnično - informacijski centar – KIC Policijske akademije MUP-a ima najviše rukopisa i ocjenskih radova (32%) od svih specijalnih knjižnica, a knjižnica Etnografskog muzeja Split ima 33% ostale knjižne građe (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2021). Nadalje, specijalne knjižnice imaju ukupno 96 807 obrađene neknjižne građe (Gojević i Bralić 2022). Najbrojnija je digitalizirana knjižna građa, koja čini 46%, slijede je izvorno digitalna građa 29%, audiovizualna građa 16% te elektronička građa na prijenosnome mediju koja čini 8% od sveukupne neknjižne građe.

Podaci o korištenju knjižne građe govore da se u specijalnim knjižnicama ukupno koristilo 150 599 jedinica knjižne građe, od čega se visokih 73% građe koristilo izvan knjižnice po principu posudbe (Gojević i Bralić 2022).

Što se tiče broja korisnika, specijalne knjižnice su u 2021. godini imale ukupno 71 468 korisnika, od kojih veliku većinu čine zaposlenici (81%), od čega je 21% aktivnih posuđivača s registriranom posudbom (Gojević i Bralić 2022). Sveukupan broj fizičkih i virtualnih posjeta knjižnici čini 2 177 899 (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2021).

Broj zaposlenika u svim specijalnim knjižnicama čini 195 (Gojević i Bralić 2022), od čega najviše ima žena (81%). Od svih zaposlenika, njih 85% čine stručno osoblje s najviše diplomiranih knjižničara (58%), zatim slijede viši knjižničari (12%), pomoćni knjižničari (12%), knjižničari (9%), studenti i ostalo knjižnično osoblje (5%) te naposljetku knjižničari savjetnici (4%). Zanimljivo je usporediti broj diplomiranih knjižničara u nacionalnim knjižnicama i specijalnim knjižnicama. Naime, nacionalne knjižnice imaju samo 66 diplomiranih knjižničara od ukupno 271 stručnih zaposlenika (24%), dok je u specijalnim knjižnicama puno veći broj diplomiranih knjižničara (58%). Važno je također napomenuti da čak 70 specijalnih knjižnica ima samo 1 osobu s knjižničarskim stručnim zvanjem, 4 knjižnice nemaju niti jednu osobu s knjižničarskim stručnim zvanjem, a čak 96 knjižnica nema niti jednog volontera (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2021). Specijalne knjižnice imaju prosjek od 2 zaposlene osobe s knjižničarskim stručnim zvanjem, što i nije veliki napredak u usporedbi s 2011. godinom kada je prosječan broj knjižničara bio 1,66 (Špac i Martek 2013, 6).

Što se tiče nabave knjižnične građe, specijalne knjižnice su u 2021. godini nabavile sveukupno 25 675 jedinica građe, od čega knjige čine 61%, časopisi 24%, novine 2%, audiovizualna građa 2%, elektronička građa na prijenosnome mediju 2% i digitalizirana građa 9%

(Gojević i Bralić 2022). Razmatrajući načine nabave građe, specijalne knjižnice su najčešće kupovale audiovizualnu građu, elektroničku građu na prijenosnom mediju, digitaliziranu građu i novine, dok su knjige nabavljale pomoću darivanja, a časopise pomoću zamjene. Zanimljivo je primijetiti da su specijalne knjižnice u 2021. godini ipak puno više generirale originalnu digitalnu građu koje ima 71 515 (Gojević i Bralić 2022), od čega je najviše e-knjiga (83%).

Analizirajući ukupan iznos rashoda specijalnih knjižnica u 2021. godini, primjetno je da većina rashoda dolazi iz troškova bruto dohotka zaposlenika, točnije 80% (23 597 859 kn od sveukupnih 29 816 374 kn) (Gojević i Bralić 2022). Razočaravajuće je da samo 0,2% sveukupnog rashoda specijalnih knjižnica u 2021. čini trošak izobrazbe knjižničnog osoblja.

Špac i Martek (2013, 11) zaključuju kako se knjižničari specijalnih knjižnica nedovoljno zalažu za svoj položaj i za stvaranje bolje suradnje s matičnim ustanovama i drugim knjižnicama. Nadalje, autorice naglašavaju kako je od iznimne važnosti da se knjižničari agresivnije nameću nadležnim tijelima kako bi poboljšali aktivnost promoviranja knjižnice jer su upravo oni koji prepoznaju potrebe okoline i stanje knjižnice (2013).

Činjenica da se većina specijalnih knjižnica nalazi u Zagrebu govori kako u ostalim gradovima Hrvatske nije prepoznata važnost specijalnih knjižnica. Pohvalno je što većina knjižnica ima čitaonicu i osiguranu Internet vezu što je jedna od bitnijih usluga svake knjižnice. Zanimljivo je primijetiti tako velika većina korisnika specijalnih knjižnica su zapravo zaposlenici ustanova kojima pripadaju te knjižnice, što se ne mora nužno smatrati negativnim, ali sigurno bi trebalo poraditi na tome da se specijalne knjižnice ipak više otvore prema javnosti s obzirom da građa koju specijalne knjižnice posjeduju najčešće nije moguće pronaći u narodnim knjižnicama. Poražavajuća činjenica je da specijalne knjižnice ne odvajaju dovoljno sredstava za izobrazbu knjižničnog osoblja, što sigurno dovodi do kočenja profesionalnog napretka.

3. Civilno društvo

Riječ demokracija dolazi od grčke riječi *demokratia* što označava vladavinu naroda. To je politički sustav koji može „najbolje osigurati političku jednakost, zaštititi slobodu i neovisnost, obraniti opći interes, zadovoljiti potrebe građana, poticati moralni samorazvoj i omogućiti učinkovito donošenje odluka, koje će u obzir uzeti interese svih“ (Giddens 2007, 422 prema Held 1996)., a „općeprihvaćenim se smatra da civilno društvo ne može postojati u nedemokratskim režimima (Bežovan i Zrinščak 2007, 18 prema Howard 2005). Bežovan i Zrinščak pišu kako je

civilno društvo prostor u kojem se ostvaruje zajedništvo na način da se građani udružuju zbog zajedničkih interesa i ciljeva (2007). Takva vrsta zajedništva se može realizirati kroz tri sektora, koja su međusobno isprepletena: civilno društvo, neprofitni sektor i nevladini sektor. Naziv neprofitnog sektor implicira da dionici sektora ne sudjeluju u radu organizacija s ciljem profitiranja. Nevladine organizacije označavaju separaciju od Vlade i njenog utjecaja. Nadalje, Matančević i Bežovan obrazlažu kako se civilno društvo može promatrati kroz tri različita pristupa (2013). Prvi pristup civilno društvo definira kao izdvojenu sferu, tj. treći sektor u kojem organizacije civilnog društva pružaju mogućnost civilnog angažmana. Drugi pristup promatra civilno društvo kroz posredništvo u javnoj sferi. Treći pristup civilno društvo definira normativno, a vidi se kao povijesni projekt izgradnje civilnog i dobrog društva (Matančević i Bežovan 2013, 22). Barić tvrdi da „temeljni oblici neprofitnih organizacija u RH su udruge, zaklade i fundacije, dok ustanove predstavljaju osnovne pravne subjekte za trajno obavljanje djelatnosti bez primarne svrhe stjecanja dobiti“ (2000, 8). Udruga se prema Zakonu o udrugama definira kao „svaki oblik dobrovoljnog udruživanja više fizičkih osoba, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi“ (Zakon o udrugama 2014, čl. 4). Zakonom su također definirana načela djelovanja udruga, a ona su načelo neovisnosti, načelo javnosti, načelo demokratskog ustroja, načelo neprofitnosti i načelo slobodnog sudjelovanja u javnom životu koja osiguravaju da udruge samostalno i slobodno sudjeluju u razvijanju društva i pomaganju zajednici u kojoj djeluju. U sljedećem dijelu rada prikazana je kratka povijest razvoja civilnog društva u Hrvatskoj.

3.1. Povijest razvoja civilnog društva u Hrvatskoj

Pojava građanskih bratovština i zadruga u Hrvatskoj u 19. stoljeću koja su vezana uz Crkvu može se protumačiti kao početak hrvatskog civilnog društva. Pojavu navedenih građanskih udruženja dodatno potiče proces industrijalizacije kada se osnivaju sirotišta, bolnice i kulturne ustanove. S obzirom na negativne društvene i gospodarske promjene koje su se pojavile kao

rezultat industrijalizacije. Osnivaju se razne zadruge „kao izraz samoorganizacije radništva, povezanog sa sindikalnim i stranačkim djelovanjem“ (Brežovan i Zrinščak 30, 2007). Između dva svjetska rata pojavljuju se humanitarne organizacije i zaklade kako bi zadovoljile socijalne potrebe koje su iznikle kao posljedica rata. Pojavom socijalističke države, država je ta koja preuzima pružanje socijalnih usluga, što posljedično negativno utječe na samoorganizaciju građana pa nestaje sloboda udruživanja.

Ni 1980-ih godina nije ništa bolja situacija u Hrvatskoj koja zaostaje za drugim srednjoeuropskim tranzicijskim zemljama. Razlozi zbog kojih je civilno društvo nerazvijeno u tranzicijskim zemljama obrazlažu se kroz tri dimenzije: nepovjerenje prema komunističkim organizacijama, dominacija neformalnih prijateljskih mreža i razočaranje u novi režim (Brežovan i Zrinščak 2007, 33 prema Howard 2003). Tek 1990-ih godina kao rezultat raspada države, rata i njegovih negativnih posljedica, dolazi do širenja civilnog društva u Hrvatskoj, ali kroz negativnu prizmu. Tadašnja nova vlast koristila je medije kako bi nevladine organizacije javnosti predstavila kao neprijatelje, a „veći dio javnosti u tom vremenu prihvatio je stav vlasti, a dio ga i danas dijeli, da se radi o stranim plaćenicima, doušnicima i organizacijama koje štite ljudska prava Srba“ (Brežovan i Zrinščak 2007, 35). Posljedično, nevladine organizacije su same sebe smatrale dijelom političke oporbe te su na izborima 1999./2000. organizirale kampanju i zagovarale demokratizaciju društva. Kada je nakon izbora došlo do promjene vlasti, otvorila se nova mogućnost za suradnju s organizacijama civilnog društva (u nastavku teksta OCD). Naime, nova vlast je imala pozitivan stav prema OCD-a što je rezultiralo boljim uspostavljanjem dijaloga i suradnje s civilnim društvom. Prijelomni trenutak se dogodio kada je donesena Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (2007.-2011.). Kad je Hrvatska započela pregovore za pristup Europskoj uniji, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva se bavila jačanjem organizacija civilnog društva pomoću aktivnosti poput izobrazbe, osiguravanja informacija i informiranja i aktivnostima organizacija (Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva n.d.). Otada, broj udruga u Hrvatskoj je u porastu i zaključno s 2020. godinom, taj broj čini 51.679 registriranih udruga (Ured za udruge 2020).

4. Feminističke udruge u Hrvatskoj

S obzirom na to da će fokus istraživanja biti analiza knjižnica neprofitnih udruga koje su usmjerene prema feminističkoj praksi, potrebno je obrazložiti što je u fokusu feminizma.

Feminizam je teško definirati s obzirom na to da on ne zagovara jednu ideju, problem ili skupinu, već se dotiče gotovo svih marginaliziranih i depriviranih skupina te nastoji dati odgovore i rješenja na razna pitanja društvene odgovornosti i pravednosti (Vrcelj i Mušanović 2011, 13). U nastavku teksta prvo je prikazana povijest nastanka feminističkog pokreta, zatim je predloženo što feminizam znači danas i kako je nastao u Hrvatskoj te je prikazana Ženska mreža Hrvatske.

4.1. Općenito o feminizmu

Povijest feminizma

Estelle Freedman objašnjava kako se pojavom kapitalizma, koji je narušio je narušio tradicionalne obiteljske odnose, počela pojavljivati potreba za feminističkom politikom (2007, 1). Prvi val feminizma, koji se pojavi kao američki ženski pokret, zagovarao je pravo glasa za žene, što je postignuto 1920. godine. Od pojave pokreta pa sve do 60-ih godina prošlog stoljeća, pojam *feministica* je imao pejorativno značenje te su se sudionice/i ženskog pokreta raspravljale o pojmu *humanistica* kao odgovarajućem pojmu. Tek 60-ih godina, kada se veliki broj žena priključio tržištu rada i dok su istovremeno trebale biti odgovorne i za odgajanje djece, počinje se ponovno raspravljati o feminističkim pitanjima poput ekonomske i političke jednakosti, te pitanje kontrole reprodukcije (Freedman 2007, 5). Tada započinje drugi val feminizma kada pokret postaje organiziran i konzistentan. „Feminizam prvog vala doveo je ženska prava u političku sferu, ali feministice drugog vala su na toj pobjedi željele ostvariti *de facto* ravnopravnost, odnosno socijalni i rodni paritet“, temeljem čega se drugi val nazivao i pokretom za oslobođenje žena kojeg su popularizirale Gloria Steinam i Betty Friedan (Žimbrek 2014). U tom periodu pojam *feministica* počinje se koristiti kao naziv pokreta. Istovremeno, pojam *rod* postepeno ulazi u rječnik, što je označilo početak feminističkog vjerovanja da su uloge muškaraca i žena društveni konstrukti. Za vrijeme drugog vala, koji je trajao dva desetljeća, pokret je osigurao zakone o jednakim radnim i građanskim pravima te obrazovanju, dostupnost kontracepcije i prava na pobačaj (Žimbrek 2014). Nastankom nesuglasica među feministicama vezanim uz pitanje pornografije, drugi val se polako gasi sve do 90-ih godina kad nastaje treći val feminizma kao odgovor na neuspjehe prijašnjeg vala. Feministice trećeg

vala zagovaraju intersekcionalnost¹, suprotstavljajući se esencijalizmu². Treći val je također „izrazito multidisciplinarnan, s elementima iz pojava kao što su *girl power*, *riot grrrl*, postmodernizam, transnacionalizam, postkolonijalizam, cyberfeminizam, ekofeminizam, trans, *queer*, rasna politika i filozofija, te je prvi od četiri vala koji je kao svoj princip prihvatio seksualnu pozitivnost“ (Žimbrek 2014). Četvrti val feminizma nastaje 2010. godine kada Shelby Knox objavljuje post na svom blogu, sebe nazivajući osnivačicom četvrtog vala. Stvaranje novog vala objašnjava kroz prizmu tehnologije i Interneta kao alata za stvaranje globalne povezanosti.

Feminizam danas

Feminizam je započeo kao povijesna borba žena za pravo glasanja, a danas predstavlja društveni pokret koji se bavi položajem i žena i svih drugih marginaliziranih kao odgovor patrijarhatu. Jedan od glavnih ciljeva svih pravaca feminizma je obrazovati i učiti žene o njihovim političkim, društvenim, socijalnim, medicinskim i svim ostalim pravima koja su im potencijalno uskraćena. U Hrvatskoj je pojava ženskog pokreta nastala kao reakcija na rat i posljedice koje je on ostavio na „ženskoj kulturi“, što je rezultiralo stvaranjem ženskih grupa koje su nastojale osigurati pomoć, utočišta i savjetodavne aktivnosti za žene (Potkonjak, Arsenijević, Demiragić i Petrović, 2008). Danas feminizam u Hrvatskoj govori o ženskom obrazovanju, neovisnosti, osvješćivanju i političkom djelovanju žena, emancipaciji i seksualnom identitetu. S obzirom na marginaliziranost ženske problematike u hrvatskom društvu, postavlja se pitanje postoje li ustanove i/ili grupe u Hrvatskoj koje organiziraju informacije i znanja o već spomenutoj problematici, te na koji način. Pravo na pristup informacijama je vrlo važno kada se govori o kulturnom društvu, a upravo su alternativne knjižnice te koje mogu biti instrument osnaživanja žena i premošćivanja jaza, omogućujući pristup feminističkoj literaturi i stvarajući mjesta gdje žene mogu učiti i mobilizirati se (IFLA, 2019).

Vrcelj i Mušanović su proveli istraživanje kako bi ustanovili društveni položaj žena, čimbenike koji uzrokuju takav položaj, čimbenike kojima se može negativno odraziti na promjenu

---

¹ Složen, kumulativan način na koji se učinci višestrukih oblika diskriminacije (kao što su rasizam, seksizam i klasna diskriminacija) kombiniraju, preklapaju ili presijecaju, posebno u iskustvima marginaliziranih pojedinaca ili skupina (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/intersectionality>)

² Vjerovanje da se nešto (kao što je pretpostavljena ljudska osobina) smatra urođenim postojanjem ili univerzalnom valjanošću, a ne društvenim, ideološkim ili intelektualnim konstruktom (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/essentialism>)

položaja žena te povezanosti percepcija položaja žena s demografskim podacima kao što su spol, dob i stručna sprema ispitanika (2011). Autori navode kako je glavni zaključak istraživanja da su žene u neravnopravnom položaju u odnosu na muškarce koji su privilegirani. Istraživanje je također pokazalo da se s tom tezom podjednako slažu i muškarci i žene te da spol, dob i stručna sprema ispitanika donekle utječu na razliku u rezultatima. U novijem istraživanju Derado, Petrić i Tomić-Koludrović ustanovili su četiri tipa strategija kućanstava koja su formulirana prema podjeli kućanskih poslova: „neupitno tradicionalna, pretežno tradicionalna, početno egalitarna, te proaktivno egalitarna“ (2020). Autori definiraju tipove strategija temeljem različitih razina i oblika suradnje muškarca i žene. Neupitno tradicionalna strategija kućanstva odražava se kroz ulogu muškarca kao hranitelja a žene kao kućanice, i te uloge se ne sukobljavaju. Pretežno tradicionalna strategija kućanstva očitava se kroz nastojanja žene da promijeni raspodjelu poslova i kroz otpor muškarca prema promjeni. Početno egalitarna strategija kućanstva označava suradnju muškarca i žene u kojoj žena nastoji promijeniti uloge, a muškarac daje podršku u vidu pomaganja oko kućanskih poslova. U strategiji proaktivne egalitarnosti kućanstva uspostavljena je proporcionalna suradnja između muškarca i žene. Autori zaključuju kako su samo u strategiji proaktivne egalitarnosti muškarci samoinicijativno spremni na jednaku suradnju, dok u ostalim oblicima je žena ta koja se odupire svojoj ulozi (Derado et al. 202, 345).

4.2. Ženska mreža Hrvatske

Prema Zakonu o udrugama, udruge se definiraju kao svaki oblik udruživanja radi ispunjavanja zajedničkih ciljeva na temelju istih ili sličnih vrijednosti bez namjere da se ostvaruje bilo kakva dobit ili korist (Zakon o udrugama 2014). Slijedom toga, feminističke udruge djeluju s ciljem osiguravanja političke i rodne ravnopravnosti žena, zaštite ženskih ljudskih prava, ukidanja nasilja nad ženama i slični ciljevi. S obzirom da uzorak istraživanja čine udruge članice Ženske mreže Hrvatske, u nastavku teksta je ukratko prikazana Ženska mreža Hrvatske.

Ciljevi političke platforme Ženske mreže Hrvatske uključuju jačanje ženske vidljivosti u politici, osiguravanje mjera za pravedno školovanje i zaposlenje žena, utvrđivanje socijalne sigurnosti, pružanje sigurne zdravstvene zaštite žena, prevenciju svih oblika nasilja nad ženama te ostvarivanje ravnopravnosti i tolerancije (Ženska mreža Hrvatske n.d.). Ženska mreža Hrvatske u svom Kodeksu navodi da „vođena feminističkim principima Ženska mreža Hrvatske ne miri se s patrijarhalni sustavom i suprotstavlja se svim oblicima diskriminacije po spolu“ (Ženska mreža

Hrvatske n.d.). Nastoji okupiti sve organizacije, grupe i inicijative koje dijele feminističke vrijednosti. Trenutan broj udruga članica Ženske mreže Hrvatske čini 40, od kojih su dio istraživanja sljedeće udruge: Centar za ženske studije, Udruga DOMINE, Ženska soba, Udruga Brod, Ženska udruga Vukovar, Ženska sekcija SSSH i Ženska udruga IZVOR.

5. Izgradnja knjižnične zbirke

Izgradnja knjižničnih zbirki jedna je od temeljnih zadaća svake knjižnice, bez obzira na njezinu veličinu pa je za potrebe ovog rada posebna pozornost posvećena upravo izgradnji zbirki. Razvoj zbirke, kao knjižnična aktivnost, za svrhu ima osigurati da knjižnica sadrži korisne informacijske izvore koji zadovoljavaju potrebe korisnika i zajednice u kojoj knjižnica djeluje (Gessesse 2000, 365).

Prema Tadić, knjižnični fond čini sve ono što se nalazi i daje na korištenje u knjižnici (1994). Kao takva, knjižnična zbirka se kontinuirano mijenja i nadopunjuje u skladu s potrebama korisnika i s pojavom novih medija. Definicija koju je dala Peggy Johnson govori kako se zbirka sastoji od materijala u različitim formatima i sadržajem koje neka knjižnica posjeduje, s ciljem davanja tih materijala na korištenje (2014, 1). Razvijanje zbirke se odnosi na proces razvijanja i formiranja knjižnične zbirke kao odgovor na potrebe i interese zajednice te korisnika. Proces razvijanja uključuje nekoliko bitnih koraka kao što je selekcija, determiniranje i koordiniranje selekcije, procjenjivanje potreba korisnika i potencijalnih korisnika, upravljanje proračunom, identificiranje potreba i planiranje resursa. Razvoj i upravljanje zbirkom provodi se kroz nekoliko aspekata (Johnson 2014, 3):

- odabir materijala za nabavu i osiguravanje pristupa
- osiguravanje ugovora za nabavu i pristup elektroničkim materijalima
- upravljanje zbirkom odlučujući o otpisu, načinu skladištenja i čuvanja
- pisanje i revidiranje dokumenata i standarda za postupak stvaranja zbirke
- promicanje zbirke i građe
- vrednovanje zbirke, usluga i korisničkog zadovoljstva
- provođenje aktivnosti za zajednicu
- pripremanje proračuna i odgovorno upravljanje financijskim sredstvima
- suradnja s drugim knjižničarima i informacijskim stručnjacima

- prikupljanje dodatnih sredstava za razvoj i upravljanje zbirkom.

Slično tome, Kebede Gessese navodi kako razvoj zbirke uključuje planiranje, postavljanje ciljeva, donošenje odluka, razrada proračuna te nabava materijala i njihova procjena (2000, 365). Pet elemenata koji čine ključne aktivnosti u procesu razvoja zbirke su: stvaranje smjernica i pravila za izradu zbirke, odlučivanje o proračunu, odabir materijala koji će se nalaziti u zbirci, selekcija i nabava te na kraju procjena zbirke. Knjižničari koji sudjeluju u izgradnji zbirke prikupljaju informacije od drugih knjižničara, nabavljača ali i korisnika, sve kako bi zbirka ostala relevantna (Mangrum i Pozzebon 2012, 1). Prema Henczel (2001, 243), postoje dva ključna koraka pri izradi zbirke u specijalnoj knjižnici koji osiguravaju da je odabrana građa primjerena za zbirku. Prvi korak uključuje identificiranje potreba zajednice i korisnika, a drugi korak se odnosi na osmišljavanje odgovarajućih nabavnih politika i smjernica za razvoj zbirke koje osiguravaju objektivnost i konzistentnost u selekcijskom procesu. Kako bi se osigurala građa koja je korisnicima od interesa, potrebno je analizirati njihove potrebe i informacijsko ponašanje prilikom pretraživanja i pronalaženja informacijskih izvora. Navedenim korakom se osigurava razumijevanje što to korisnici trebaju, ali i u kakvim formatima. Nakon što su se potrebe i želje korisnika identificirale, proces selekcije i razvijanja zbirke postaje uvelike olakšan proces (Henczel 2001, 243). Nabavna politike time osigurava da odabrana građa odgovara korisnicima na objektivan i konzistentan način. U citatu koji slijedi Golubović obrazlaže osnovna polazišta za stvaranje smjernica za izgradnju zbirke.

Iz tog razloga, proces izgradnje zbirke mora uključiti jasne deskriptivne kriterije za sve svoje pojedinačne aktivnosti te mora sadržavati pokazatelje unutar kojih knjižničari rade. Svi osnovni pokazatelji operativnih aktivnosti u prikupljanju, obradi, čuvanju i osiguravanju dostupnosti trebaju biti sadržani u programu i/ili politici izgradnje zbirki. Takav program ili politiku treba neprekidno preispitivati i sukladno prepoznatim promjenama u okruženju mijenjati i preoblikovati. Jedino se na taj način može osigurati kontinuitet izgradnje konzistentne zbirke potpuno u skladu s misijom knjižnice koja moraju biti identični informacijskim potrebama zajednice korisnika. (Golubović 2018)

Knjižnična zbirka se stalno nadopunjuje, a „osmišljenom nabavnom politikom i odabirom građe, ažurnom obradbom, odgovarajućom zaštitom te stalnim pročišćavanjem i vrednovanjem fonda“ (Tadić 2004) postiže se kvaliteta zbirke. Veličina knjižnične zbirke ovisi o veličini knjižnice, njezinoj namjeni, postojećem fondu i financijskim sredstvima, a postoje četiri načina kojima se oblikuje knjižnična zbirka. To su kupnja, zamjena, darivanje, obvezni primjerak te vlastita izdanja (Tadić 1994).

Izgradnja knjižničnog fonda je proces u kojem se evaluiraju njegove snage i slabosti u odnosu na potrebe korisnika s ciljem kako bi se te slabosti maksimalno ispravile. Izgradnja fonda je jedan od najzahtjevnijih zadataka jer ako se taj proces uspješno realizira, knjižnica omogućuje jednak pristup informacijama. Prema Tadić (1994) faze izgradnje čine:

- istraživanje zajednice korisnika i njezinih potreba
- plan nabave
- selekcija ili odabir knjižnične građe
- postupci nabave
- pročišćavanje fonda
- evaluacija vrijednosti fonda.

Kao što je vidljivo u prethodnim dijelovima teksta, jedan od najbitnijih koraka u razvoju zbirke je razumijevanje informacijskih potreba i ponašanja njezinih korisnika. To omogućuje da je zajednica korisnika zadovoljna s ponuđenim uslugama s obzirom na to da su korisnici ti kojima su informacije namijenjene. Nakon provedenog istraživanja o korisnicima, dobiveni rezultati o potrebama i željama korisnika ukazuju na to koja je građa korisnicima relevantna. Stoga knjižnica može odrediti „namjenu opće zbirke, njezin opseg i način uspostave, vrste posebnih zbirki i način njihova održavanja, te odrediti prednosti u nabavi“ (Tadić 1994). Nabavna politika je jedan od procesa pri izgradnji fonda kojim se određuje vrsta građe koju knjižnica nabavlja. Svaki selekcijski proces uključuje sljedeća četiri koraka: identifikacija onoga što je relevantno, selekcijska evaluacija (je li materijal vrijedan odabira i je li prikladan za zbirku), odluka o kupnji te priprema za kupnju (Johnson 2014, 139). Nakon što je proces selekcije gotovo, odabrana knjižnična građa se naručuje za kupnju. S obzirom da knjižnice nisu fizički neograničene i svakom novom nabavom građe prostor za pohranu se smanjuje, potrebno je kontinuirano pročišćavati knjižnični fond. Pročišćavanje uključuje izlučivanje ili premještanje. Prema Johnson, izlučivanje je proces u kojem se građa i njezin zapis uklanjaju iz zbirke (2014, 194). Tako izlučena građa može se u potpunosti

odbaciti, prodati ili pokloniti. Premještanjem se građa prebacuje na drugu lokaciju unutar knjižnice, najčešće spremište. Razlozi za pročišćavanjem su povezani uz procese poboljšanja usluga i zbirke kako bi se korisnicima osigurala bitna i zanimljiva građa. Građa koja prolazi postupak pročišćavanja su nepotrebni duplikati, neželjeni darovi, zastarjela znanstvena literatura, prekinuti nizovi, oštećene publikacije, publikacije na lošem papiru ili one koje su sitno tiskane, građa koja se ne koristi i nepotpuna godišta periodike i periodike bez kazala (Tadić 1994). Kriteriji za otpis građe odlučuju se uz pomoć metode proučavanja vremena koje je određena publikacija provela na policama bez posuđivanja, metode korištenja svih pokazatelja o posudbi i rezervacijama, citatnim metodama i proučavanja odluka stručnjaka (Tadić 1994). Posljednji korak je vrednovanje knjižničkog fonda u kojem se ispituje korištenje zbirke i kojim se dobivaju informacije o stanju fonda.

Specijalne knjižnice predstavljaju poseban izazov kad je u pitanju razvoj zbirke i njeno upravljanje. Naime, specijalne knjižnice imaju manji broj korisnika i specifičnu zajednicu, koji imaju potrebu za trenutno relevantnim informacijama (Johnson 2014, 43). Nadalje, takve knjižnice često imaju samo jednog knjižničara koji je odgovoran za sve aktivnosti. Zbog tih razloga, knjižničari specijalnih knjižnica su brzo prešli u digitalno okruženje kako bi zadovoljili potrebe svojih korisnika za brzom isporukom informacija. Premda sve knjižnice i dalje imaju ulogu kao fizički prostori u kojima se razmjenjuju informacije, elektronički resursi su neizostavan dio svake knjižnice, posebice specijalne. Knjižnicama je potrebno da pružaju širok raspon tehnoloških usluga, online kataloge, bibliografske baze podataka, mrežno naručivanje i zaduživanje dokumenata. Promjenjiva priroda pružanja informacija potiče razvijanje digitalnih online usluga zajedno s tradicionalnim, fizičkim oblicima (Gessesse 2000, 371).

6. Istraživanje

6.1. Pregled relevantnih istraživanja

U nastavku teksta su prikazana neka relevantna istraživanja o udrugama i njihovim knjižnicama koja mogu poslužiti kao primjeri dobre prakse. Ženska infoteka je odabrana iz razloga što je odličan primjer jedne feminističke knjižnice koja nažalost više ne postoji. Knjižnica Centra za ljudska prava je također dobar primjer zato što prikazuje kako jedna knjižnica udruge može koristiti taj udruzi u radi i njezinim korisnicima, te kako se knjižnica prilagođava svojim

korisnicima. NOC-Digital Library može poslužiti kao primjer kako se na jednostavan način knjižnica može prebaciti u digitalno okruženje, što bi omogućilo veću dostupnost knjižnične građe njezinim korisnicima. INDOK INA je knjižnica koja koristi konzorcijski pristup u svom poslovanju te je zbog toga dobar primjer jer prikazuje kako suradnja i razmjena informacija može olakšati i poboljšati poslovanje knjižnice.

6.1.1. Ženska infoteka

Jedan od prvih primjera stvaranja feminističke knjižnice u Hrvatskoj je bila Ženska infoteka koja je osnovana 1992. godine u Zagrebu. Navedena knjižnica je djelovala kao informatička ustanova za prikupljanje i obradu podataka o položaju žena u društvu (Marušić, 2015). Knjižnica je imala vlastiti prostor i fond s preko 2000 naslova ženske tematike koji je bio otvoren za čitavu javnost. Nažalost, Ženska infoteka se zatvorila 2011. godine i upravo zbog toga neće biti dio istraživanja, ali je dobar primjer knjižničarske prakse u nevladinim udrugama.

6.1.2. Knjižnica Centra za ljudska prava

Jedna od specijalnih knjižnica nevladinih udruga koja može poslužiti kao primjer je Knjižnica Centra za ljudska prava koja je otvorena 2003. u sklopu Centra za ljudska prava. Faletar je analizirala aktivnosti, usluge i strukturu korisnika spomenute knjižnice kako bi razradila strategiju razvoja knjižnice. Analizom strukture korisnika, Faletar (2013) je ustanovila da su korisnici Knjižnice Centra za ljudska prava uglavnom osobe čiji interesi i potrebe odgovaraju fondu i uslugama koje knjižnica nudi. Korisnici su uglavnom beskućnici i siromašne osobe te studenti društvenih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Knjižnica je primjer dobre prakse gdje se knjižnica prilagođava potrebama korisnika. Razvijajući usluge za svoje korisnike, knjižnica se vodila Općom deklaracijom o ljudskim pravima pa tako korisnici imaju pravo na mogućnost posudbe i korištenja knjiga u otvorenom pristupu, dnevnom i tjednom tisku, građi o ljudskim pravima, besplatan pristup internetu te besplatno umnažanje i ispis stranica (Faletar, 2013). Još jedan način na koji je knjižnica podigla razinu kvalitete poslovanja je uključivanje volontera što je dovelo do poboljšanja usluga.

Ovaj primjer prikazuje kako specijalna knjižnica može kvalitetno funkcionirati ako usluge i način poslovanja prilagođava korisnicima. Knjižnica nije ograničila pristup fondu pa korisnici navedene knjižnice nisu isključivo zaposlenici matične ustanove, već i osobe kojima knjižnica

može zadovoljiti informacijske potrebe o ljudskim pravima (beskućnici, studenti). Knjižnica kao takva ne postoji više, nego je pripojena Uredu pravobranitelja.

6.1.3. NOC-Digital Library

Sljedeći primjer je eksperimentalna digitalna knjižnica NOC-Digital Library koju je dizajnirao Ramadan Elaïess (2010) kako bi ukazao na to da specijalne knjižnice mogu kvalitetno funkcionirati i u digitalnom okruženju. Provedeno istraživanje prikazuje osnovne korake pri kreiranju digitalne knjižnice. Nakon postavljanja ciljeva, autor naglašava da je bitno saznati trenutno stanje knjižnice koja će se digitalizirati kako bi se provjerilo zadovoljava li knjižnica osnovne uvjete za digitalizacijom – računalna i mrežna infrastruktura, budžet i digitalne kompetencije knjižničara. Sljedeći korak je saznati koji bi bili korisnici digitalne knjižnice i hoće li tim korisnicima pogodovati stvaranje takve knjižnice. Nakon analize zahtjeva korisnika, izrađuje se dizajn i sadržaj. Autor naglašava da je pri digitalizaciji građe korisnicima važno omogućiti različite formate (PDF, Word). Svu građu je potrebno klasificirati i indeksirati kako bi pretraživanje zbirke bilo pouzdano. Autor je koristio standarde za katalogizaciju kao što je AACR2. Za dizajn digitalne knjižnice iznimno je važno i korisničko sučelje koje mora biti jednostavno i učinkovito za korištenje kako bi prikaz zbirke bio efikasan. Sljedeći korak je evaluacija i kreiranje prototipa uz pomoć kojeg se testira produkt što omogućuje konačnu izgradnju sustava.

S obzirom na to da neprofitne udruge često nemaju velika financijska sredstva ili nemaju primjerene prostorije koje bi služile kao prostorije knjižnice, ovaj praktičan primjer prikazuje kako bi se zbirke mogle digitalizirati, što može biti jedan od načina poboljšanja poslovanja knjižnica feminističkih udruga.

6.1.4. INDOK INA

Graditelj prve rafinerije u Hrvatskoj, Milutin Barač, zajedno s ostalim stručnjacima za potrebe svojih istraživanja skupljao je raznoliku literaturu koja je bila neophodna kao izvor informacija za izgradnju i poslovanje rafinerije (Bekavac-Lokmer et al. 2002, 91). Otada se knjižnica kontinuirano nadograđuje tehničkom dokumentacijom i ostalom građom. INDOK INA je prepoznala važnost digitalizacije i novih tehnologija te informacijskih stručnjaka, „jer zapošljava visoko obrazovane kadrove (knjižničare, informacijske specijaliste, dokumentaliste i prevoditelje)“ (Bekavac-Lokmer et al. 2002, 93). Ono po čemu se ova knjižnica razlikuje od ostalih

specijalnih knjižnica je jedinstveni knjižnični sustav koji je nastao kao rezultat organizacijskih promjena u INI. Navedene promjene su zahvatile i knjižnični sustav INE koje su se očitovale kroz ujedinjavanje srodnih poslova i smanjenje troškova što je rezultiralo efikasnijim poslovanjem same knjižnice. Tako se nekoliko podružnica INDOK-a vertikalno ustrojilo 2001. što je omogućilo kvalitetnu suradnju svih podružnica (Bekavac-Lokmer et al. 2002, 93). Pomoću CROLIST-a, knjižnica je putem intraneta osigurala jedinstveni online katalog kojemu svi zaposlenici mogu pristupiti. Reorganizacijom fond je postao dostupan svima što je rezultiralo boljim protokom informacija. Nadalje, formirana je centralna normoteka te je uspostavljen novi informacijski sustav koji obuhvaća svu građu, neovisno o formatu (Bekavac-Lokmer et al. 2002, 94).

Princip poslovanja INDOK INE se može primijeniti i u slučaju specijalnih knjižnica feminističkih udruga. Naime, kako spomenute udruge uglavnom imaju ograničena financijska sredstva i fizičke prostore, konzorcijski pristup poslovanja može osigurati usustavljeno razmjenjivanje informacijskih izvora. Većina feminističkih udruga ima slične ili iste ciljeve zbog čega bi suradnja na ovoj razini omogućila poboljšanje u poslovanju.

6.2. Svrha i cilj istraživanja

Svrha istraživanja je prikazati način poslovanja specijalnih knjižnica nevladinih udruga na primjeru feminističkih udruga. Time se otvara mogućnost poboljšanja u poslovanju i organizaciji takvog tipa knjižnica. Cilj istraživanja je prikazati kako se u feminističkim udrugama organiziraju aktivnosti koje možemo definirati kao usluge knjižnice te kako knjižnice izgrađuju fond. Svrha i cilj rada će se ispuniti pomoću odgovora na sljedeća istraživačka pitanja:

1. Imaju li udruge uključene u istraživanje registriranu knjižničnu djelatnost?
2. Imaju li zaposlenog informacijskog stručnjaka/knjižničara?
3. Koje su kompetencije voditelja/ica knjižnica?
4. Tko su korisnici knjižnica u feminističkim udrugama te koje usluge knjižnice u feminističkim udrugama pružaju svojim korisnicima?
5. Kako se izgrađuje fond u analiziranim knjižnicama ?
6. Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade knjižnične građe?
7. Na koje načine knjižnice u ovim udrugama surađuju sa zajednicom?

8. Na koji način knjižnice osiguravaju vidljivost u lokalnoj zajednici?

6.2.1. Metodologija

Za potrebe rada, istraživanje je provedeno u dvije faze – upitnik i polustrukturirani intervju. Upitnik je poslužio kao prikaz stanja za prikupljanje temeljnih podataka o radu knjižnica u udrugama na temelju kojeg su odabrane udruge koje će biti pozvane u drugu fazu istraživanja, točnije polustrukturirani intervju. Intervju kao metoda poslužio je za saznavanje stavova i razmišljanja ispitanika. U nastavku teksta detaljno su prikazane obje faze te njihovi uzorci.

6.3. Analiza upitnika

Kako navodi Lamza Posavec, anketa obuhvaća postupke pomoću kojih se sakupljaju informacije o različitim demografskim, ekonomskim ili sociološkim karakteristikama, a odnosi se na različite metode koje omogućuju pregled stanja ili pojave (2021, 116). Ono po čemu se anketa razlikuje od strukturiranog intervjua je što anketa daje odgovor na pitanje *Koliko se često neka pojava javlja?* (Lamza Posavec 2021, 116).

Među anketnim metodama se nalazi i upitnik, koji je korišten u ovom istraživanju. Upitnik se koristio u prvoj fazi kako bi se pronašli sugovornici za drugu fazu istraživanja, što je polustrukturirani intervju. Uzorak korišten u istraživanju je neprobabilistički, namjerni uzorak. Prema Lamza Posavec, neprobabilistički uzorak označava uzorke koji su odabrani na temelju potreba istraživača, ne obuhvaćaju cijelu populaciju već dio populacije koja zadovoljava neke kriterije (2021, 156). Neprobabilistički uzorak se dijeli na „kvotni, prigodni, namjerni i pseudoslučajni te uzorak dobrovoljaca i „snježne grude““ (Lamza Posavec 2021, 156). Namjerni uzorak je onaj uzorak kojeg je istraživač izabrao na temelju parametara, koji su bitni za istraživanje, a najčešće su to stručnjaci nekog područja (Lamza Posavec 2021, 161).

Namjerni uzorak ovog istraživanja čine feminističke udruge koje su članice Ženske mreže Hrvatske. Glavni kriterij za odabir udruga iz Ženske mreže Hrvatske je bio da se odabrane udruge bave feminističkom problematikom, točnije da se u misiji i viziji udruge nalaze feministički interesi. Od 45 udruga koje čine Žensku mrežu Hrvatske, njih 24 su feminističkog karaktera. Elektronička pošta s poveznicom na upitnik u Google obrascu je poslan u 12 udruga iz razloga što nije bilo moguće doći do kontakta svih udruga, a nekima navedeni kontakt podaci nisu bili u

funkciji. Na upitnik je odgovorilo 7 udruga, a 5 udruga je sudjelovalo u drugoj fazi istraživanja jer su u upitniku navele kako imaju knjižnicu, što je bilo eliminacijsko pitanje. U nastavku teksta slijedi prikaz upitnika te analiza rezultata.

6.3.1. Upitnik

Za potrebe istraživanja, u prvoj fazi je u trinaest udruga poslan upitnik u obliku Google obrasca. Upitnik se sastojao od sveukupno devet pitanja i dva glavna odjeljka. Ako bi ispitanici na pitanje ima li njihova udruga knjižnicu odabrali odgovor da nema, onda bi im se ponudila opcija da navedu razloge zašto nemaju knjižnicu te bi se anketa za njih završila. Ispitanici koji su rekli kako imaju registriranu ili pak neregistriranu knjižnicu, upitnik bi ih odveo na ostala pitanja putem kojih su se dobile neke osnovne informacije o samoj knjižnici. Na samom kraju, tim udrugama je bilo ponuđeno da ostave svoju e-mail adresu u slučaju da žele sudjelovati u polustrukturiranom intervjuu. Upitnik se nalazi u prilogima ovog rada.

6.3.2. Rasprava

U nastavku teksta bit će prikazane feminističke udruge koje su sudjelovale u prvoj fazi istraživanja, što je bio upitnik koji je proveden pomoću online alata Google obrasci. Na upitnik su odgovorile sljedeće udruge: Udruga Domine, Udruga žena Vukovar, Centar za ženske studije, Ženska soba, Ženska udruga IZVOR, Ženska sekcija SSSH, Udruga Brod – grupa za ženska ljudska prava.

Prema rezultatima upitnika vidljivo je da pet udruga ima knjižnicu koja nije registrirana, dok preostale dvije nemaju knjižnicu. U tim knjižnicama rade volonteri bez knjižničarskog obrazovanja.

Udrugama koje nemaju knjižnicu, ponuđene su opcije za odabir razloga zašto nemaju knjižnicu. Opcije su: *Nemamo fizičkih uvjeta (nedostatak prostora); Korisnici nisu pokazali interes za takvu vrstu usluge; Nemamo vremena za organizaciju takvih aktivnosti; Nedostatak sredstava; Nemamo osobu koja bi radila na takvim poslovima.* Jedna udruga je navela da nemaju vremena za takve aktivnosti. Druga udruga je navela da nemaju dovoljno sredstava te da nemaju osobu koja bi radila na takvim poslovima. Obje udruge su navele nedostatak prostora kao jedan od razloga.

Što se tiče zbirke, upitnik prikazuje koliko udruga ima knjižnicu čiji je fond katalogiziran i stručno obrađen. Samo jedna udruga ima katalogiziranu zbirku, dok ostale imaju zbirku koja nije katalogizirana niti stručno obrađena.

Od aktivnosti knjižnice, u samo 1 od 5 knjižnica se organiziraju predavanja u sklopu knjižničnih aktivnosti. Od pet udruga, dvije udruge imaju knjižnicu koja provodi aktivnost izrade informativnih brošura, dok ostale tri ne provode spomenutu aktivnosti. Nadalje, nijedna knjižnica ne provodi edukacije korisnika o pretraživanju baza podataka i kataloga. Premda je svih pet udruga odgovorilo kako njihove knjižnice ne provode nikakve druge aktivnosti, jedna udruga je ipak pod opcijom „Nešto drugo“ navela kako provodi „*radionice za djecu, pričanje bajki i slično*“.

Udruga Domine - Split

Udruga Domine je feministička udruga formirana 2002. godine s ciljem promoviranja ženskih prava i osnaživanja civilnog društva (Domine n.d.). Neke od aktivnosti koje udruga ima navedene na svojoj web stranici su edukacijski programi, javne kampanje te savjetovanje žena. U nastavku teksta prikazani su rezultati upitnika.

Prema upitniku, udruga Domine ima knjižnicu koja nije registrirana. Također, u knjižnici nemaju zaposlenog knjižničara/ku, već o knjižnici brinu volonteri. Knjižnična zbirka nije katalogizirana niti stručno obrađena. U upitniku je bio ponuđen odabir aktivnosti koje knjižnica udruge provodi, što uključuje predavanja, informativne brošure te mogućnost da sami navedu neku aktivnost. Udruga Domine ne provodi nijednu od navedenih aktivnosti. Isto tako, ne provode nikakve edukacije korisnika o pretraživanju baza podataka ili kataloga.

Centar za ženske studije - Zagreb

Centar za ženske studije ustanovljen je 1995. godine kao prvi multi-disciplinarni studij o feminističkim temama u Hrvatskoj (Centar za ženske studije n.d.). Ciljevi Centra za ženske studije su približiti informacije o ženskim temama kako bi se razvijala ženska svijest te kako bi se obrazovalo žene o feminističkim temama i važnosti kritičkog razmišljanja. Centar ima vlastiti izdavački program te knjižnicu koja se razvijala kao alternativna ženskostudijska knjižnica (Centar za ženske studije n.d.). U nastavku teksta nalaze se rezultati upitnika.

Prema anketi, Centar za ženske studije ima neregistriranu knjižnicu u kojoj djeluju volonteri bez knjižničarskog znanja. Knjižnica ima zbirku koja nije katalogizirana ni stručno

obrađena. Nadalje, knjižnica Centra za ženske studije ne provodi aktivnosti kao što su predavanja i izrada informativnih brošura te ne provodi nikakve edukacije korisnika o pretraživanju kataloga ili baza podataka.

Udruga Brod – grupa za ženska ljudska prava

Udruga Brod formirana je 1998. godine kao grupa za ženska ljudska prava s ciljem da zagovara zaštitu žena i njihovih prava (Udruga Brod 2016). Aktivnosti kojima se udruga bavi uključuju osiguravanje skloništa za žene i djecu koja su žrtve nasilja, informiranje javnosti, održavanje seminara i konferencija, savjetovanje te medijska vidljivost. Tim aktivnostima udruga pridonosi razvijanju ravnopravnog društva.

Udruga Brod također ima neregistriranu knjižnicu u kojoj rade volonteri bez knjižničarskog znanja, a njihova zbirka nije katalogizirana niti stručno obrađena. Što se tiče aktivnosti knjižnice, knjižnica organizira predavanja, radionice za djecu te izrađuje informativne brošure. Ni knjižnica ove udruge ne provodi edukacije korisnika o pretraživanju kataloga i baza podataka.

Ženska soba

Ženska soba je feministička udruga osnovana 2002. godine s ciljem osiguravanja podrške i pomoći osobama koje su doživjele seksualno nasilje (Ženska soba n.d.). Glavni ciljevi udruge su suzbijanje i prevencija nasilja nad ženama, jačanje ženskih prava, pružanje pomoći osobama koje su doživjele seksualno nasilje, zalaganje protiv raznih oblika diskriminacije te osiguravanje podrške LGBTIQ zajednici. Neke od primarnih aktivnosti udruge su „direktan rad sa žrtvama seksualnog nasilja, edukacija, znanstvena istraživanja, razvoj javnih politika protiv seksualnog nasilja kroz javni rad, zagovaranje i umrežavanje, izdavaštvo“ (Ženska soba n.d.).

Ženska soba ima knjižnicu koja nije registrirana i u kojoj djeluje volonter/ka bez knjižničarskog obrazovanja. Njihova zbirka nije uređena po knjižničarskim pravilima. Knjižnica od aktivnosti izrađuje informativne brošure, a ne provodi nikakva predavanja niti edukacije korisnika.

Udruga žena Vukovar

Udruga žena Vukovar osnovana je 1998. godine s ciljem zaštite ljudskih prava, osiguravanja jednakosti muškaraca i žena, promicanja demokratskog društva i osnaživanja građanskog aktivizma (Udruga žena Vukovar n.d.). Njihova misija i vizija su stvaranje ravnopravnog, demokratskog društva pomoću promicanja ljudskih prava, poboljšanje kvalitete života starijih osoba te promoviranje rada i razvoja civilnog društva.

Prema upitniku, Udruga žena Vukovar ima knjižnicu koja nije registrirana i koja nema knjižničara, već u njoj djeluje volonter/ka bez knjižničarskog obrazovanja. Također, knjižnica ima zbirku, ali ona nije uređena po knjižničarskim pravilima. Knjižnica udruge ne organizira nikakve aktivnosti niti educira korisnike o pretraživanju kataloga i baza podataka.

Ženska sekcija SSSH

Ženska sekcija SSSH je udruga u sklopu Saveza Samostalnih Sindikata Hrvatske koja podupire ravnopravnost žena i muškaraca u svim sferama društva, s naglaskom na poboljšanje položaja žena u odnosu na radno mjesto (Ženska sekcija SSSH n.d.). Osnovana je 1991. godine. Glavni cilj udruge je povećati broj žena uključenih u rad sindikata i u stvaranje sindikalne politike. Ženska sekcija SSSH je sudjelovala samo u prvoj fazi istraživanja, zato što nemaju knjižnicu. Razlozi zbog kojih nemaju knjižnicu jesu nedostatak vremena za organizaciju knjižničnih aktivnosti te nedostatak fizičkih uvjeta i prostora.

Ženska udruga IZVOR

Ženska udruga IZVOR osnovana je 2001. godine i djeluje kao nevladina i neprofitna organizacija koja sudjeluje u stvaranju punopravnog i otvorenog društva (IZVOR n.d.). Ciljevi udruge su osnaživanje organizacija civilnog društva, demokratskog obrazovanja i poticanje građana u stvaranju javnih politika. Udruga provodi svoje aktivnosti kroz četiri programa – ravnopravnost spolova i zaštita ženskih prava, podupiranje civilnog društva, organizacijski razvoj te gospodarske djelatnosti udruge (IZVOR n.d.). Ženska udruga IZVOR je sudjelovala samo u anketi zato što nema knjižnicu. Razlozi zbog kojih nemaju knjižnicu su nedostatak prostora, sredstava te osoba koja bi obavljala knjižničarske poslove.

6.4. Analiza intervjuja

Uz pomoć kvalitativne metodologije, točnije polustrukturiranog intervjuja, istražilo se kako knjižnice feminističkih udruga u Hrvatskoj posluju. Halmi kvalitativna istraživanja definira kao istraživanja „koja uključuju naturalistički i interpretativni pristup predmetu proučavanja“ (2003). Ciljevi kvalitativnih istraživanja su istražiti i opisati iskustva, steći nove spoznaje i znanja. Osim što kvalitativna analiza daje detaljnije prikaze istraživane pojave, kvalitativne metode također pružaju uvid u individualna iskustva (Lamza Posavec 2021). Za razliku od kvantitativnih metoda, kvalitativne omogućuju lako pronalaženje velike količine informacija o vrijednostima i znanju. Jedna od najčešćih kvalitativnih metoda je metoda intervjuja Neka osnovna obilježja intervjuja su otvoreni tip pitanja i fleksibilnost što omogućuje stvaranje i prikaz novih ideja i problema. Intervjui prema obliku mogu biti nestrukturirani ili slobodni, polustrukturirani i strukturirani. S obzirom da se za potrebe ovog rada koristi metoda polustrukturiranog intervjuja, u nastavku teksta su ukratko obrazložene značajke te metode.

Polustrukturirani intervju, kao i nestrukturirani, odvija se bez unaprijed strukturiranih pitanja, ali je potrebno pridržavati se određenih tema te se stoga unaprijed pripremaju natuknice koje će voditelju intervjuja pomoći da vodi tijekom intervjuja (Lamza Posavec 2021). Tijek intervjuja ovisi o odgovorima sugovornika jer su sugovornici ti koji odgovaraju vlastitim riječima i kontroliraju duljinu odgovora (Lamza Posavec 2021). Pritom je potrebno pripaziti da voditelj intervjuja vodi brigu o tome skreće li sugovornik previše s teme ili možda odgovara odviše površno, na što voditelj intervjuja može utjecati postavljanjem potpitanja ili opreznim prekidanjem i vraćanjem na temu intervjuja (Lamza Posavec 2021).

Nakon što su udruge ispunile upitnik i navele svoje e-mail adrese kako bi ih se moglo kontaktirati za drugu fazu istraživanja, izabran je uzorak udruga koje će sudjelovati u drugoj fazi. Ponovno im je poslana elektronička pošta kao napatuk za dogovor oko termina intervjuja. Nažalost, svih pet udruga je trebalo telefonski zvati, neke i više puta, s obzirom na to da nisu odgovarale na elektroničku poštu.

Provedeno je pet individualnih intervjuja, od kojih su dva provedena pomoću aplikacije Zoom, a ostala tri su provedena telefonski. Četiri intervjuja su snimljena te se transkripti nalaze u prilogu ovog rada. Jedna ispitanica nije dala pristanak za snimanje razgovora pa su njezini odgovori zapisivani tijekom intervjuja. Planirano trajanje intervjuja je bilo 15 minuta. Većina intervjuja je trajala duže od očekivanog jer su ispitanice davale opširne i kvalitetne odgovore.

Navedeni intervjui su u trajanju od 15 minuta i 20 sekundi, 21 minute i 33 sekunde, 18 minuta i 45 sekundi te 29 minuta i 30 sekundi. Jedan intervju je trajao kraće od predviđenog vremena, točnije 11 minuta. Svi intervjui su anonimni. Intervju se sastojao od 21 pitanja, što je vidljivo u protokolu intervjua.

Zanimljivo je primijetiti kako su ispitanice, za vrijeme dogovaranja termina intervjua, često navodile da ne znaju hoće li njihovi odgovori biti od koristi s obzirom na to da njihovoj udruzi knjižnična djelatnost nije primarna djelatnost. Isto tako su neke od ispitanica smatrale da njihove udruge ne provode nikakve aktivnosti koje bi se mogle definirati kao knjižnične. Unatoč tome, pristale su sudjelovati u istraživanju. Sve ispitanice su stručnjakinje u području u kojem djeluju te dobro poznaju kako posluje njihova udruga.

6.4.1. Protokol intervjua

1. Imaju li udruge uključene u istraživanje registriranu knjižničnu djelatnost? Zašto?
2. Kako se izgrađuje fond u analiziranim knjižnicama? / Kako nabavljaju građu? (kupnja, darovi, vlastita izdanja, itd.)
3. Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade knjižnične građe? Pritom se misli na katalogizaciju, signiranje i slične aktivnosti.
4. Imaju li udruge i njihove knjižnice nabavnu politiku? Kako odlučuju što će nabavljati?
5. Koja se vrsta građe nalazi u zbirci? Kako je zbirka organizirana?
6. Koji se sve formati nalaze u zbirci? Imaju li ih u digitaliziranom i/ili fizičkom obliku? Koji su više traženi?
7. Kako pohranjuju građu? Imaju li zasebnu prostoriju, police i slično?
8. Tko financira izradu zbirke?
9. Imaju li zaposlenog informacijskog stručnjaka/knjižničara? Zašto?
10. Imaju li voditelja/icu knjižnice?
  - a. Koje su kompetencije voditelja/ica knjižnica?
11. Koje su prednosti/nedostaci (ne)zapošljavanja informacijskog stručnjaka/knjižničara prema njihovom mišljenju?
12. Tko sve sudjeluje u selekciji naslova? – možda pod zbirku?
13. Susreću li se s problemima prilikom odabira naslova?

14. Tko su korisnici knjižnica u feminističkim udrugama te koje usluge knjižnice u feminističkim udrugama pružaju svojim korisnicima? Tko su ciljani korisnici i kako to utječe na osmišljavanje usluga?
15. Na koji načini knjižnice u ovim udrugama surađuju sa zajednicom?
16. Vide li mogućnosti ostvarivanja suradnje sa zajednicom?
17. Na koji način knjižnice osiguravaju vidljivost u lokalnoj zajednici? Promoviraju li svoj rad i aktivnosti?
18. Na koji način udruga/njezina knjižnica pridonosi kvaliteti života zajednice?
19. Surađuju li s drugim udrugama i ustanovama?
20. Kako udruga može surađivati s drugim udrugama i ustanovama?

Pitanja iz protokola su raspoređena tematski te su tako i analizirana u potpoglavlju [Rasprava](#). U tablici 1 su prikazane tematske cjeline s odgovarajućim pitanjima.

Tematska cjelina	Pitanja iz protokola
Izgradnja i organizacija zbirke	1. Imaju li udruge uključene u istraživanje registriranu knjižničnu djelatnost? Zašto?
	2. Kako se izgrađuje fond u analiziranim knjižnicama? / Kako nabavljaju građu? (kupnja, darovi, vlastita izdanja, itd.)
	3. Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade knjižnične građe? Pritom se misli na katalogizaciju, signiranje i slične aktivnosti.
	4. Imaju li udruge i njihove knjižnice nabavnu politiku? Kako odlučuju što će nabavljati?
	5. Koja se vrsta građe nalazi u zbirci? Kako je zbirka organizirana?
	6. Koji se sve formati nalaze u zbirci? Imaju li ih u digitaliziranom i/ili fizičkom obliku? Koji su više traženi?

	7. Kako pohranjuju građu? Imaju li zasebnu prostoriju, police i slično?
	8. Tko financira izradu zbirke?
	13. Tko sve sudjeluje u selekciji naslova?
	14. Susreću li se s problemima prilikom odabira naslova?
Informacijski stručnjaci	9. Imaju li zaposlenog informacijskog stručnjaka/knjižničara? Zašto?
	10. Imaju li voditelja/icu knjižnice? a. Koje su kompetencije voditelja/ica knjižnica?
	11. Koje su prednosti/nedostaci (ne)zapošljavanja informacijskog stručnjaka/knjižničara prema njihovom mišljenju?
Suradnja sa zajednicom	15. Tko su korisnici knjižnica u feminističkim udrugama te koje usluge knjižnice u feminističkim udrugama pružaju svojim korisnicima? Tko su ciljani korisnici i kako to utječe na osmišljavanje usluga?
	16. Na koji načini knjižnice u ovim udrugama surađuju sa zajednicom?
	17. Vide li mogućnosti ostvarivanja suradnje sa zajednicom?
	18. Na koji način knjižnice osiguravaju vidljivost u lokalnoj zajednici? Promoviraju li svoj rad i aktivnosti?
	19. Na koji način udruga/njezina knjižnica pridonosi kvaliteti života zajednice?
	20. Suraduju li s drugim udrugama i ustanovama?

	21. Kako udruga može surađivati s drugim udrugama i ustanovama?
--	---

Tablica 1 Prikaz tematskih cjelina i pitanja koja odgovaraju cjelinama

6.4.2. Rasprava

Pomoću metode polustrukturiranog intervjua, dobiveni su odgovori na istraživačka pitanja koja su prethodno navedena. Pitanja iz intervjua i odgovori su složeni po tematskim cjelinama „Izgradnja i organizacija zbirke“, „Informacijski stručnjaci“ i „Suradnja sa zajednicom“.

U nastavku rada su usporedno analizirani odgovori svih ispitanica.

Prva tematska cjelina – izgradnja i organizacija zbirke

U tematskoj cjelini *Izgradnja i organizacija zbirke* ispitanici su odgovarali na pitanja koja se odnose na načine izgrađivanja fonda knjižnice te o specifičnostima stručne i formalne obrade. Sve ispitanice navode kako knjižnice njihovih udruga na različite načine nabavljaju građu, putem raznih projektnih aktivnosti i donacija, izdavačkih aktivnosti. Četiri (od 5) ispitanica navodi da njihove knjižnice također i kupuju građu. Knjižnica ispitanice S4 ne provodi kupnju kao nabavnu aktivnost. Ispitanica S1 navodi kako njihova knjižnica „u zadnje vrijeme dosta donacija dobiva. Neke žene koje su bile (...) pisale neke diplomske radove, ili se bavile nekim istraživanjem, nakon što im ta literatura nekad više ne treba, onda znaju to donirati našoj knjižnici“. Nadalje, ispitanica S1 također navodi da članice udruge imaju običaj donirati knjige koje im više ne trebaju. Ispitanica S2 objašnjava ostvaruju suradnju s drugim organizacijama u Hrvatskoj „koje izdaju neke oblike i literature i tiska i oni nam šalju svoje primjerke... i uredi na razini države koji nam daju različite (...) priručnike“. Ispitanica S3 također navodi da je jedan dio građe u njihovoj knjižnici doniran: „naša pjesnikinja ovdje iz susjedne Osječko-baranjske županije nam je donirala jedan dio njezine zbirke. Također, mi smo u povjerenstvu za ravnopravnost spolova, tako da od Ureda dobivamo različite priručnike i slično“. Ispitanica S4 navodi kako građu najčešće nabavljaju putem seminara zbog kojih dolazi do razmjene literature, putem projekata u kojima je bila predviđena izrada literature. Ispitanica S5, kao i ispitanice S1 i S3, navodi sljedeće: „Imamo čak i klijentice koje se

bave pisanjem ili imaju određenu literaturu za koju smatraju da bi bilo korisno da i neke kasnije klijentice to eventualno pročitaju pa znaju donirati isto u, nazovimo ju, knjižnicu.“

Knjižnica ispitanice S1 također izdaje svoju građu u obliku časopisa i knjiga, ali navodi kako „*sufinanciranje knjiga i tiskanih izdanja, to je dosta teško dobiti*“. Ispitanica S2 obrazlaže da putem projekata izrađuju priručnike i izvještaje. Ispitanica S3 navodi da je jedan dio građe ono što je njihova udruga sama izdala. Ispitanica S4 obrazlaže kako sami izdaju neku literaturu putem projekata ako je u projektu bila predviđena izrada nekakve literature. Ispitanica S5 navodi sljedeće: „*Znači, mi izdajemo velik broj publikacija, različitih knjiga i brošura i slično (...)*“.

Što se tiče pitanja „*Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade knjižnične građe*“, samo knjižnica ispitanice S1 izrađuje vlastite signature, pomoću inventarnog broja, točnije *numerus currens* metode. Prema odgovoru ispitanice S2 ne može se točno zaključiti na koji način provode stručnu i formalnu obradu, ali je zaključak da su članice njihove udruge upoznate s fondom i znaju se u njemu snaći, što je slično odgovoru ispitanice S4 koja kaže da ne provode katalogizaciju te da se članice snalaze pri pretraživanju fonda jer znaju gdje se što nalazi. Zanimljivo je napomenuti kako ispitanica S2 uočava potrebu za stručnom i formalnom obradom pa tako navodi da: „*(...) tako da mi svake godine imamo i razgovore o tome kako bi trebalo i katalogizirati na neki ispravniji način (...) građu koju posjedujemo i slično.*“ Ispitanice S3 i S5 objašnjavaju kako su zbirke u njihovim knjižnicama tematski organizirane:

„Znači naše knjige i priručnici koje posjedujemo podijeljeni su po tematici. Imamo znači teme od svih protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, o pravima žena u ruralnim područjima, Strategije za ravnopravnost spolova (...) Onda imamo knjige koje se tiču zdravlja. Različite pjesme, poezija, proza i slično.“ (S3)

„Pa ono kako je kod nas, ajmo reći, raspoređeno po nekim kategorijama znači da li se radi o seksualnom nasilju, nasilju u obitelji, seksualnim pravima, trgovanja ljudima, LGBT prava. Znači, ako je, nekako je, ajmo reći, svaki dio ono kako je preko cijelog zida da budem baš plastična, ono preko cijelog zida, pa police. I tako je nekako pregrađena da je literatura pokušana nekako bit složena tu u odnosu na teme kojima se bavimo i onda mislim da se lakše pronade, ako je u odnosu na seksualno nasilje, čega imamo i najviše, naravno, i to primarno područje rada da je tamo sve, pa se onda zna koji je dio, recimo, za neke za klijentice knjige koje pomažu u psihološkom oporavku i tako dalje do nekih pravnih literatura.“ (S5)

Što se tiče nabavne politike, većina ispitanica (4 od 5) navodi kako nemaju neku osmišljenu nabavnu politiku, već se prilagođavaju vlastitim potrebama te potrebama volontera/ki i klijenata/ntica. Ispitanica S5 navodi da, osim što se vode potrebama udruge, nabava građe im ovisi i o tome postoje li namijenjena sredstva u izvedbi projekata i programa. Slično objašnjava i ispitanica S4, koja kaže da građu ne nabavljaju ciljano već putem projekata ili razmjene.

Po pitanju vrste i formata građe, te je li ta građa digitalizirana ili je u fizičkom obliku, jedan dio ispitanica (3 od 5) navodi kako su njihova vlastita izdanja digitalizirana i nalaze se na njihovim web stranicama, dok je ostala građa u fizičkom obliku:

„Digitaliziramo stvari koje smo mi same objavljivali. To su naši priručnici i neki radovi i slično, tako da je to ono što mi imamo digitalizirano. To je dostupno na našem webu. Ostale stvari nisu.“ (S2)

„Građa nam se nalazi u fizičkom obliku. Osim ovog dijela publikacija koje smo sami kroz projekte objavljivali, taj dio se nalazi na našoj web stranici (...)“ (S3)

„U digitalnom obliku imamo naša, ono što mi izdajemo uvijek postoji u digitalnom, pa se onda to stavlja i na web da je dostupno naravno (...)“ (S5)

Ispitanica S1 navodi kako je većina njihove građe u fizičkom obliku, osim neki starija izdanja koja su se digitalizirala kako bi bila šira javnoj publici: *„To su dosta stara, dosta stara izdanja. Ona su recimo digitalizirana (...)“*. Ispitanica S4 nije odgovorila na ovo pitanje, ali kako razgovor nije bio sniman, već rukom zapisivan, postoji mogućnost da je istraživačica zaboravila zabilježiti.

Razmatrajući vrstu građe koje knjižnice u udrugama imaju, ispitanice navode kako je građa zaista raznolika te da posjeduju priručnike, knjige, časopise i slično. Ispitanica S5 čak navodi kako imaju i slikovnice u zbirci: *„Ako netko izda neku slikovnicu koja je dobra, mislim odnosno odnosi se na temu kojom se bavimo i slično, zaista je šaroliko.“* Ispitanica S4 objašnjava kako imaju i građu koja govori o zdravlju, lijekovima, prirodi i slično jer jedan dio korisnika njihove knjižnice čine osobe treće životne dobi.

Na pitanje „Kako pohranjuju građu?“ ispitanice su najčešće odgovarale da nemaju zasebnu prostoriju, isključivo za zbirku, već da se građa nalazi na policama po uredima udruge ili nekim drugim prostorijama. Zanimljivo je što ispitanica S1 navodi kako se jedan dio zbirke nalazi u

privatnim prostorima jedne od kolegica: „*Guramo u ured koliko možemo, ali imamo još jedno skladište. Kolegica zapravo nam izlazi u susret, tu je riječ o više ovako privatnom dogovoru, ženskoj solidarnosti, pa onda u njezinom prostoru možemo skladištiti dio toga, ali da uglavnom većina tih malo većih pakiranja su kod nje (...)*“.

Na pitanje „Tko financira izradu zbirke?“ ispitanice većinski odgovaraju da se financijska sredstva dobivaju putem projektnih aktivnosti:

„Jedino znam da je kolegica tu i tamo nekad znala na nekom projektu raditi, pa imaju nekih financijskih sredstava pa se odvoji da se nabavi ta i ta, neka knjiga za koju smatraju da je il' relevantna ili da će nekome trebati u jednom trenutku.“ (S1)

„Većinom se sufinancira kroz, kroz projekte. Ukoliko u projektu postoji budžetna linija koja je namijenjena za tisak i distribuciju nekog priručnika ili nečega što je dio tog projekta onda se to financira na taj način.“ (S2)

„Trenutno nemamo financiranje zbirke, niti smo imali neko posljednje vrijeme osim tog iz partnerskog projekta.“ (S3)

„Da to sam već navela, ono kroz projekte ili programe da ono pokušavamo stavljat sredstva za nabavku različite vrste literature.“ (S5)

Ispitanica S1 navodi, da osim projekata, njihova udruga zna dobiti sredstva od Ministarstva kulture i Gradskog ureda za kulturu. Ispitanica S4 navodi da nemaju nikakva predviđena sredstva za građu već je dobivaju putem razmjene, poklona, seminara i projekata.

Što se tiče pitanja „Tko sve sudjeluje u selekciji naslova?“ ispitanica S1 navodi kako oslušuju potrebe svojih korisnika te da se zapravo prilagođavaju njihovim potrebama. Ispitanica S2 navodi kako članice udruge surađuju i zajedno stvaraju zbirku. Sljedeća ispitanica (S3) navodi kako članice udruge donose odluke o selekciji naslova, ali „*sve uz nekakvo prethodno anketiranje (...) korisnika koji dolaze.*“ Ispitanica S4 također objašnjava da su članice udruge te koje vrše selekciju kao i ispitanica S5, s tim da ona navodi kako ponekad klijenti indirektno sudjeluju u odabiru jer donose literaturu za koju smatraju da bi bila nekome korisna u budućnosti.

Na pitanje „Susreću li se s problemima prilikom odabira naslova?“ ispitanica S1 odgovara sljedeće:

„Ako se, iz mog iskustva dosad, ako se neka knjiga bira to obično nije od naše inicijative, nego zato što je ta knjiga potrebna nekome za rad i za neki prikaz ili tako nešto tako da taj odabir često, često nije na nama.“ (S1)

Ispitanica S2 navodi kako je problem nabavljati stručnu literaturu za potrebe udruge jer je takva literatura često na engleskom i potrebnu je nabavljati izvan Hrvatske. Ispitanica S3 je djelomično krivo shvatila pitanje pa navodi kako nemaju problema jer građa koju izdaje njihova udruga dobiva pozitivne povratne informacije. Ispitanica S4 objašnjava kako udruga ne odabire naslove pa samim time ni nemaju problema. Ispitanica S5 se dotiče financijske problematike nabavljanja građe: *„Pa jedini problem nam je uvijek manjak sredstava, naravno za nabavku svega što bi htjele.“*

Sva navedena pitanja u prethodnom dijelu teksta zapravo daju odgovore na istraživačka pitanja „Kako se izgrađuje fond u analiziranim knjižnicama?“ i „Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade knjižnične građe?“. Može se zaključiti kako većini udruge, knjižnična djelatnost nije primarna djelatnost ali ipak se pokazuje potreba za stvaranjem i nabavljanjem razne knjižnične građe koja služi kao potpora udrugama u njihovom radu. Ispitanice često navode da građu nabavljaju prema potrebama svojih korisnika/ca, iz čega proizlazi da je njihovim korisnicima ipak korištenje knjižnične zbirke važan aspekt. Isto tako, i samim članicama udruge je važno imati stručnu literaturu s obzirom na prirodu posla kojim se bave, što je često obrazovanje drugih ili davanje podrškama ženama žrtvama nasilja. Premda neke ispitanice ne prepoznaju važnost njihovih zbirki, očigledno je da postoji potreba za tim. Žalostno je samo primijetiti kako većini udruge nedostaje financijskih sredstava ili se same snalaze putem projektnih aktivnosti i donacija jer nemaju dovoljno podrške od javnih vlasti.

Druga tematska cjelina – informacijski stručnjaci

U ovoj tematskoj cjelini, ispitanice su odgovarale na pitanja koja se dotiču knjižničnog osoblja u udrugama. Nijedna udruga nema informacijskog stručnjaka ili knjižničara, već najčešće knjižničarske poslove obavljaju članice udruge bez knjižničarskog obrazovanja:

„Mi smo, imamo četiri zaposlene osobe, pa onda tko god je taj dan u knjižnici, u uredu će izaći u susret (...) iako nemamo nekakvu sad knjižničarsku naobrazbu, možemo potražiti signature. Znamo tko ju je posudio.“ (S1)

„S obzirom da se do sada radi na način da mi zapisujemo, ali opet nemamo nikakav sistem unutar kojeg možemo ući tako (...)“ (S2)

*„O knjižnici i knjižničnoj građi se brine voditeljica kluba osoba treće životne dobi koja radi u popodnevnim satima i u slučaju da netko želi posuditi, ona mu izda knjigu.“
„(...) jednostavno zato što voditeljica kluba tu u popodnevnim satima kada se okupljaju ljudi, te baš iz tog razloga ona vodi.“ (S3)*

„A ovo radimo sve. Što mi, što nam volonterke ponekad pomažu, malo kad odlučimo to sistematizirati, dodatno posložiti ili imamo nešto novo ili bi malo uredile policu. Kažem tako da to mi sve koje smo zaposlene.“ (S5)

Ispitanica S4 također navodi kako nemaju zaposlenog informacijskog stručnjaka ili knjižničara, već same članice udruge vode brigu o građi.

S obzirom da nijedna udruga nema voditelja/icu knjižnice, pitanje „Imaju li voditelja/icu knjižnice?“ i potpitanje „Koje su kompetencije voditelja/ica knjižnica?“ nisu bila postavljena.

Kada ih se upitalo što misle koji bi bili prednosti i nedostaci zapošljavanja informacijskog stručnjaka/knjižničara u njihovoj udruzi, tri ispitanice navode kako bi se onda ta osoba, zaposlena na mjesto knjižničara, mogla više posvetiti zbirci i knjižničnim aktivnostima, što bi onda podiglo kvalitetu rada knjižnice, a i pospješila bi se prezentacija knjižnice. Za nedostatak najčešće navode nedostatak financijskih sredstava:

„A pa prednosti bi svakako bile što bi onda više mogle. Možda da pokazuje da imamo knjižnicu, mogli bi više to i prezentirati. A naravno, problemi su zato što nemamo novaca zapravo uopće za hladni pogon, tako da ne znam u dogledno vrijeme (...) ne možemo uzeti neki osobu (...) ako da ne možemo plaćati adekvatno, to smatramo da nije baš primjereno.“ (S1)

„Pa po meni, za početak bi sva naša građa koja je tu bi imala više smisla zbog toga što bi na taj način bila dostupnija, kako nama, tako i našim članovima i volonterima i na taj način bi mogli stvoriti sistem posuđivanja i povrata (...) tako da bi nam uistinu pomoglo kada bi bila osoba zadužena za katalogiziranje, za stvaranje tog, za daljnje stvaranje knjižničnog fonda koji bi išao u nekom konkretnom smjeru i ne bi, zapravo, ne bi se stvarao stihijski kako se sad stvara (...).“ (S2)

„Nedostatak bi svakako bio financijska sredstva. A prednost, naravno uvijek postoji prednost kada je to sve posloženo na neki drugačiji način.“ (S3)

„(...) mislim ujedno prednost, ali i nedostatak svakako mislim ako nemate nekog da se bavi nečim, to se može zanemariti. Kada bi bila osoba posebno zaposlena, ili kada bi bilo u opisu radnog mjesta, djelomično barem da se bavi tom građom, literaturom i slično. Svakako bi se moglo upgrejdat. Moglo bi se, ne znam, više vremena posvećivati tome. Moglo bi biti bolje složeno, urednije, zna gdje se nalazi ili slično, pratiti literaturu koja bi se mogla dodatno nabavljati i tako dalje.“ (S5)

Zanimljivo je još napomenuti kako je ispitanica S1 navela da je zajedno s kolegicama planirala steći neku vrstu knjižničarskog obrazovanja: *„U jednom trenutku smo planirale se mi same obrazovati za to. Smatrali smo da bi nam možda bilo praktičnije (...)“*

Ispitanica S4 smatra kako nemaju potrebe za informacijskim stručnjakom/knjižničarom s obzirom da se same članice brinu o zbirci i poznaju ju, a izgradnja zbirke i slične aktivnosti nije im primarna djelatnost.

Zaključak je da 4 od 5 ispitanica smatra kako bi zapošljavanje knjižničara ili informacijskog stručnjaka ne samo poboljšalo poslovanje udruge i knjižnice, već bi se njihove aktivnosti mogle bolje promovirati i približiti zajednici. S obzirom da članice udruge rade različite poslove pored toga što se brinu o zbirci, takav način rada im općenito narušava kvalitetu poslovanja udruge i knjižnice. Jedan od nedostataka takvog zapošljavanja ispitanice vide kroz financijski aspekt, slično kao i za izgradnju zbirke, jer jednostavno nemaju dovoljno sredstava za plaćati nekome da se bavi knjižničarskim poslovima. Ovim odgovorima je dan odgovor na istraživačko pitanje „Imaju li knjižnice udruga zaposlenog informacijskog stručnjaka/knjižničara“, ali istraživačko pitanje „Koje su kompetencije voditelja/ica knjižnica?“ nije moglo biti odgovoreno, zato što nijedna od istraživanih udruga nema osobu koja vrši ulogu voditelja/ice knjižnice.

Suradnja sa zajednicom

U tematskoj cjelini *Suradnja sa zajednicom* ispitanice opisuju tko su korisnici njihovih knjižnica, kako surađuju sa zajednicom, kako osiguravaju vidljivost u zajednici, kako njihov rad pridonosi kvaliteti života te naposljetku oblike suradnje s drugim ustanovama i udrugama.

Što se tiče pitanja „Tko su korisnici knjižnicama u feminističkim udrugama te koje usluge pružaju svojim korisnicima?“ ispitanica S1 tvrdi da *„Članice vrlo često znaju uputiti svoje studentice s fakulteta. Dosta njih predaje na fakultetu. Znači uglavnom već studentice, polaznice studija (...), srednjoškolci (...). Uglavnom tako da studenti bi bila neka glavna ciljana skupina i*

naravno neke druge akademski orijentirane članice i članovi. “ Što se tiče usluga, ista ispitanica navodi kako su organizirale javna predavanja te da izlaze u susret i pomažu osobama koje dođu s upitom za literaturu koja im je potrebna jer se bave nekom temom. Ispitanica S2 navodi kako bi ciljani korisnici udruge i knjižnice bili volonteri i volonterke te korisnice koje su preživjele neki oblik nasilja pa se njima pruža usluga koja može pomoći pri oporavku od traume. U udruzi ispitanice S3 najčešći korisnici su osobe treće životne dobi i nezaposleni pa su tako izradili priručnik za nezaposlene u kojoj su se nalazile upute o pravima, pisanju životopisa i zamolbi i slično. Nadalje, ispitanica S3 navodi kako jedna od usluga koju nude je „*Internet klub*“ u kojem se korisnicima daju računala na korištenje. Ispitanica S4 navodi kako imaju korisnike koji studiraju specijalizirane studije pa koriste njihovu građu za potrebe izrade diplomskih radova. Osim toga, korisnici su i same članice udruge te srednjoškolci. Ispitanica S5 objašnjava kako su njihovi korisnici zapravo klijentice koje prolaze kroz traumu pa koriste građu da bi si olakšale taj proces oporavka, bilo učenjem nečeg ili samim činom čitanja. Ispitanica također navodi da savjetodavke koje rade u udruzi koriste literaturu koja im pomaže u radu, ali istovremeno objašnjava kako pružanje knjiga nije usluga koju nude. Zanimljivo je uočiti kako su sve ispitanice navele nekakve aktivnosti koje bi se mogle definirati kao knjižnične, ali u upitniku je samo 1 (od 5) udruga odgovorila da provodi predavanja, 2 od 5 udruga su odgovorile da izrađuju informativne brošure, a svih 5 je izabralo opciju da ne provode nikakve druge aktivnosti, s tim da je 1 udruga ipak u sljedećem pitanju „Ako ste na prethodno pitanje odgovorili „Nešto drugo“ molim Vas da navedete što.“ navela kako provodi „*Radionice za djecu, pričanje bajki i sl.*“. Prema ovo se može zaključiti da ispitanice nisu svjesne definicije knjižničnih aktivnosti i usluga, što i ne začuđuje s obzirom na to da nemaju nikakvog knjižničarskog obrazovanja.

Na pitanja „Na koji način knjižnice u ovim udrugama surađuju sa zajednicom?“ i „Vide li mogućnost ostvarivanja suradnje sa zajednicom?“ ispitanica S1 odgovara da kolegica iz udruge vodi knjižni klub: „*(...) imaju nekoliko grupa. Samo malo, sad se ne mogu sjetiti je li 5 grupa, možda i više, žena koje dolaze, koje redovito čitaju (...). U našem prostoru održavale su se humanističke radionice za djecu. (...) To bi bio neki vid suradnje, pa neka javna predavanja koja su besplatna pa su dostupna svima.*“ Ispitanica S2 navodi sljedeće: „*A trenutno naši volonteri jesu dio šire zajednice, tako da ja bih rekla da je to način surađivanja sa zajednicom, ali ukoliko bi imali registriranu djelatnost i zapravo bi imali knjižnicu u sklopu organizacije, onda bi svakako mogle provoditi šire i veće sadržaje koji bi uključili širu zajednicu.*“ Ispitanica S3 objašnjava kako

se njihova udruga i knjižnica trude da ih lokalna zajednica prepozna i da zadovolje njihove potrebe s obzirom da se udruga nalazi u dijelu grada u kojem su većinom smješteni umirovljenici pa provode različite aktivnosti kako bi umirovljenici kvalitetno provodili slobodno vrijeme. Ispitanica S4 navodi kako se suradnja u njihovoj udruzi odvija putem aktivnosti kao što je posudba građe, zatim dostavljanjem knjiga iz knjižnice starijim i nemoćnim osobama te sudjelovanje u projektima kao što je nošenje knjiga za malu knjižnicu koja se nalazi na autobusnom kolodvoru. Ispitanica S5 navodi kako njihova knjižnica nema oblike suradnje sa zajednicom, ali istovremeno govori sljedeće:

„(...) stvarno smo jako aktivne u smislu širenja informacija, držanja predavanja i tako dalje (...) neki suradnici iz drugih organizacija ili od nekud pitaju da li (...) imamo neku literaturu pa im je isto dostupno na način da svakako mogu doći (...) nudimo i volonterkama studenticama za izradu seminarskih radova, diplomskih radova ili slično.“

Suradnju sa zajednicom udruge ostvaruju putem različitih aktivnosti koje, opet, ne definiraju kao knjižnične aktivnosti pomoću kojih svojim sugrađanima omogućuju dostupnost informacija.

Na pitanje „Na koji način knjižnice osiguravaju vidljivost u lokalnoj zajednici? Promoviraju li svoj rad i aktivnosti?“ ispitanice tvrde sljedeće:

„(...) dosta ljudi ni ne zna da smo mi, mi smo otvoreni za besplatan ulaz svakoga četvrtka. Imamo besplatan ulaz i subotom i tko god dođe u posjet (...), mi uvijek nudimo tu priliku da pogleda knjige i skrećemo pozornost baš ako je netko studentica i student ili ako vidimo da netko od srednjoškolaca dolazi kod nas, onda skrećemo pozornost da su to knjige koje su većinom na engleskom jeziku znači neka strana literature što onda svaki student zna takve nekakve knjige, da ne znam... to ideš na onaj Google Books i tak' te neke stvari, pokušavaš pohvatati da ti neki od tih naslova, ako neka knjiga je zanimljivija, teško se do nje dođe u knjižnici na fakultetu. Tako mi bi htjeli povećati vidljivost, ali trenutačno općenito nam je vidljivost mala tako da i dobijemo, da i dobijemo nekog knjižničara ne znam koliko bi to nama da l' bi se, da l' bi nam se na taj način vidljivost povećala.“ (S1)

„A jedino što promoviramo je opet naša izdanja koja su izašla kroz projekte. Osim toga, osim toga ne trenutno.“ (S2)

„Da, da, redovito sve ono što provodimo ujedno i promoviramo. Dobro, sad u manjem dijelu se nalaze ove dnevne aktivnosti za starije osobe. To bi se moglo svakodnevno objavljivati pa se tako aktivnosti objavljuju jednom tjedno, no sve ostalo redovito

objavljujemo na našoj Facebook stranici i na web stranici udruge. Također, ima i nas vrlo često i u (...) novinama i radiju (...). To su naše lokalne postaje(...). Uglavnom, uvijek ili mi nađemo nekog ili oni nekako iskopaju nas s obzirom da svašta nešto radimo pa smo im zanimljivi.“ (S3)

„Ne, ne, ne. To stvarno ne. Ne na taj način da bi nam to bilo nešto što bi promovirali kroz bilo koje aktivnosti. Mi promoviramo svoje usluge, svoj rad, temu na kojoj radimo ili slično. Sama literatura je samo jedna od metoda rada s korisnicama i našeg stručnog usavršavanja.“ (S5)

Ispitanica S4 objašnjava kako ne promoviraju knjižničku djelatnost, ali kao udruga sudjeluju u raznim projektima. U sklopu manifestacija koje su se održavale na Međunarodni dan protiv nasilja nad ženama održale su podcast i razgovarale s autoricama koje pokrivaju teme nasilja. Vidljivo je da zapravo samo 1 udruga kontinuirano radi na poboljšanju vidljivosti putem promotivnih aktivnosti, pa se postavlja pitanje kako veća vidljivost knjižnica udruge utjecala na njihovo poslovanje.

Na pitanje „Na koji način udruga/njezina knjižnica pridonose kvaliteti života zajednice?“ ispitanice navode sljedeće:

„Sad, nažalost, ne mogu reći da zahvaća veliku, veliku populaciju, ali odabir nekih, neke literature koja je prisutna kod nas nije nikad tipična literatura koju ćete pronaći u nekoj drugoj knjižnici (...), pokušava ljude potaknuti na neki drugačiji način razmišljanja (...). (...) book club, to ima opet neku drugu emocionalnu vrijednost, pa opet kreira nekakvo drugačije malo prisnije iskustvo s knjigom, malo je prošireni doživljaj čitanja“ (S1)

„Zapravo, mi promoviramo samo one stvari koje su većinom naši proizvodi, tj. ono što sami produciramo, tako da bi ja rekla da to doprinosi s obzirom da je riječ o publikacijama koje su namijenjene radu s mladima ili je riječ o nekim marginaliziranim skupinama, tako da to diže vidljivost navedenih skupina u široj javnosti i povećava svijest o prisutnosti istih.“ (S2)

„Da, pa svakako podiže kvalitetu života zajednice što se vidi iz reakcije korisnika, a posebice ovaj dio što sam prethodno spominjala koji se odnosi na knjige o zdravlju, o ljekovitom bilju i slično. Tu vidimo jako dobre povratne informacije i poprilično zanimanje za takve tematike.“ (S3)

„Pa kažem naša literatura. Opet kažem jako odvojena područja, koliko naša organizacija i naše usluge pridonosi, a koliko naša stručna literatura. Ali opet se vraćam na taj dio stručne literature, jako pridonosi ono, u radu sa korisnicima u smislu ukoliko se koristi kao metoda u nekom psihološkom radu u oporavku. Ukoliko osobe vole čitati ili im taj dio pomaže kroz proradi traume i kao neka metoda rada svakako daje doprinos.“ (S5)

Ispitanica S4 navodi kako izlaze u susret studentima/icama i srednjoškolcima/kama koje se bave problematikom nasilja nad ženama te ih informiraju. Zatim pomažu osobama koje upisuju studije iz područja kao što je recimo socijalni rad putem informiranja, pronalaženja građe i slično.

Na pitanja „Suraduju li s drugim udrugama i ustanovama“ te „Kako udruga može surađivati s drugim udrugama i ustanovama?“ ispitanica S1 navodi kako su surađivali s različitim udrugama za mlade, za gluhe i nagluhe te s raznim bolnicama ali nije navela kako se očituje ta suradnja. Također, suradnju s tim udrugama i ustanovama ne razmatra kroz pismu suradnje knjižnice, ali zatim navodi sljedeće:

„Naravno, sa različitim sveučilištima kad se organizira znanstveni skup i tako. Pa onda ne znam uglavnom netko nam pošalje studentice i studente, traži neku knjigu, završi kod nas ili nam netko dođe iz ne znam, neke studentice iz francuske ambasade pa dođe kod nas u knjižnicu.“

Sljedeća ispitanica (S2) tvrdi sljedeće:

„To je najviše riječ na razini civilnog društva, s obzirom da i druge udruge, isto kao i mi, objavljuju svoja izdanja priručnika, nekakvih istraživanja koja su nama korisna u našem radu i onda ih distribuiraju kroz ostale ostale organizacije civilnog društva, pa tako i te stvari dođu i do nas. A osim toga je tu riječ o ministarstvima i uredima na razini države koje objavljuju, bilo to neke uredbe, politike i slične stvari. To je sadržaj koji je nama potreban za rad, tako da najčešće oni su oni koji distribuiraju to prema organizacijama civilnog društva.“

Ispitanica S3 navodi kako se ostvaruje suradnja s drugim udrugama i ustanovama iz iste županije, kako bi ostvarili međugeneracijsku suradnju kojom će se razvijati empatija prema starijim osobama. Ispitanica S4 objašnjava da se suradnja s drugim ustanovama i udrugama očituje tako što članice udruge posuđuju knjige za zajednicu te ih zatim i raznose. Na pitanje vide li neke druge načine suradnje u sklopu knjižnice, ispitanica smatra kako nema potrebe za tim s obzirom da im knjižnična djelatnost nije primarna djelatnost. Ispitanica S5 objašnjava da suraduju sa svima

ako se odnosi na područje njihovog rada ali i ako netko želi naučiti nešto o njihovom području rada s ciljem educiranja, senzibiliziranja i prevencije.

U ovoj tematskoj cjelini odgovorena su istraživačka pitanja „Na koje načine knjižnice u ovim udrugama surađuju sa zajednicom?“ i „Na koji način knjižnice osiguravaju vidljivost u lokalnoj zajednici?“. Vidljivo je da se istraživane udruge trude ostvarivati suradnju sa zajednicom u kojoj djeluju na različite načine, s ciljem razvijanja svijesti o temama kojima se navedene udruge bave te s ciljem poučavanja svoje zajednice različitim znanjima. Ono u čemu većina udruga zaostaje (4 od 5) su promotivne aktivnosti pomoću koji se ostvaruje vidljivost zajednice, na čemu bi svakako trebale poraditi.

7. Zaključak

Svako demokratsko društvo omogućuje svojim građanima da se udružuju i provode aktivnosti pomoću kojih građani nastoje poboljšati kvalitetu života propitkujući vlasti i boreći se za svoja prava. Djelovanje civilnih organizacija propleće se kroz sve dimenzije društva. U ovom radu je riječ o knjižnicama feminističkih udruga, koje su po svojim poslanjima organizacije civilnog društva. Feminizam se kao pokret bavi problematikom nejednakosti žena i muškaraca, seksualnim i fizičkim zlostavljanjem, nejednakim mogućnostima obrazovanja i profesionalnog napredovanja žena. Kako bi se rješavalo navedene probleme, osnivaju se feminističke udruge koje različitim aktivnostima i načinima nastoje poboljšati položaj žena i drugih depriviranih u društvu. Jedan od načina na koji se to može uspješno provoditi jer osnivanjem specijalnih knjižnica koje služe kao potpora radu feministica i koje mogu biti prostori okupljanja istomišljenika. Nadalje, specijalne knjižnice mogu poslužiti i kao izvori informacija feministicama pomoću kojih mogu obrazovati zajednicu i društvo u kojima djeluju. Kako bi specijalne knjižnice kvalitetno poslovale, potrebno je da u njima rade knjižničari koji su stručnjaci područja u kojem matična ustanova djeluje. Nažalost, specijalni knjižničari se susreću s različitim problemima. Jedan od problema je što su knjižničarski poslove često nevidljivi korisnicima što dovodi do toga da se njihov rad nedovoljno cijeni. Navedeni problem mogao bi se riješiti ostvarivanjem vidljivosti u zajednici i promoviranjem rada knjižničara. Sljedeći problem koji utječe na kvalitetu rada specijalnog knjižničara je nedostatak financijskih sredstava jer se rad specijalnih knjižnica često ne smatra djelatnošću koja pridonosi profit. Nadalje, specijalnim knjižničarima često nije omogućeno

napredovanje i stručno razvijanje, unatoč tome što je učestala pojava da specijalni knjižničari imaju svu odgovornost vođenja knjižnice.

S ovim problemima susreću se i ispitanice koje su sudjelovale u istraživanju. Knjižnice istraživanih udruga nemaju knjižničara, zbog čega knjižnično poslovanje gubi na kvaliteti i sva odgovornost je na članicama udruge koje nemaju knjižničarsko obrazovanje. S obzirom da ispitanice knjižničarsku djelatnost ne prepoznaju kao važnu za njihove udruge, vidljivo je da shodno tome ni ne prepoznaju kako se jedan dio aktivnosti i usluga koje organiziraju može definirati kao knjižnične aktivnosti. Udruge iz kojih dolaze ispitanice imaju mnoštvo literature i tu literaturu daju na korištenje svojim volonterima/kama i klijentima/icama. Unatoč nedostatku financijskih sredstava za nabavu građe, ispitanice se trude prilagođavati informacijskim potrebama svojih korisnika, osiguravajući različitu vrstu građe u digitalnim i fizičkim formatima. Udruge učestalo nedovoljno dobro provode promotivne aktivnosti kojima bi se mogla poboljšati vidljivost rada udruga i njihovih knjižnica, što sigurno utječe na stavove ispitanica kako im knjižnična djelatnost nije toliko bitna.

Ovaj rad može poslužiti kao dokaz da knjižnice feminističkih udruga ipak postoje i djeluju u zajednici, ali nisu prepoznate kao takve. Područje djelovanja feminističkih knjižnica u Hrvatskoj je nedovoljno istraženo što se očituje u činjenici da u analizi stanja specijalnih knjižnica u Hrvatskoj iz 2021. godine koje je provela Nacionalna i sveučilišna knjižnica, nije navedena nijedna specijalna knjižnica feminističkih udruga. Naravno, tome pridonosi činjenica da feminističkim udrugama knjižničarska djelatnost nije primarna, stoga ni ne registriraju svoje knjižnice, ali u razgovoru s ispitanicama, očigledno postoji potrebama za specijalnim, feminističkim knjižnicama. Zadaće knjižnica i feminističkih udruga se pretjerano ne razlikuju zato jer imaju zajedničke ciljeve kao što je razvijanje obrazovanog i demokratskog društva, osiguravajući dostupnost informacija i dijeleći znanje.

8. Popis literature

1. Anheier, Helmut K. 2004. *Civil Society: Measurement, Evaluation, Policy*. London: Earthscan. Pristupljeno 14. kolovoza 2022.

https://books.google.hr/books?id=PGf6WnlceLwC&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

2. Avalon, Sonja, Vesna Golubović, i Kristina Romić. 2015. „Sinergija nabave i međuknjižnične posudbe – prikaz modela Patron Driven Acquisitions (PDA).“ U *Knjižnice: kamo i kako dalje?: 14. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica*. Uredile Mašina, Dina, Kalanj, Kristina. 13-16 svibanj 2015 Lovran. 3-17. Hrvatsko knjižničarsko društvo.
3. Ball, Rafael. 2000. „FUTURE TRENDS IN SPECIAL LIBRARY SERVICES“. *INSPEL* 34, br. 3-4, 133-140.
4. Barić, Sanja. 2000. *Pravni sustav suradnje neprofitnih organizacija s vladom i tijelima lokalne samouprave i uprave u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: B.a.B.e.
5. Bekavac-Lokmer, Fila, Ivanka Mihalić, Mirko Takač, i Ivo Tokić. 2002. „Jedinstveni knjižnični sustav u INI“. U *Specijalne knjižnice – izvori i korištenje znanja: 4. dani specijalnog knjižničarstva Hrvatske*. Uredila Jokić, Maja. 25-26 travanj 2022 Opatija. 91-96. Hrvatsko knjižničarsko društvo.
6. Bežovan, Gojsko, Zrinščak, Siniša. 2007. *Civilno društvo u Hrvatskoj*. Zagreb: Jesenski i Turk.
7. Centar za ženske studije. n.d. „O nama.“ Centar za ženske studije. Pristupljeno 27. rujna 2022. <https://zenstud.hr/o-nama/>
8. Derado, Augustin, Mirko Petrić, i Inga Tomić-Koludrović. 2020. „Relacijske rodne strategije u podjeli kućanskih poslova“. *Revija za sociologiju* 50 br. 3, 321-351. <https://doi.org/10.5613/rzs.50.3.1>
9. Domine. n.d. „O nama.“ Udruga Domine. Pristupljeno 27. rujna 2022. <https://domine.hr/o-nama/>

10. Elaiess, Ramadan. 2010. "Developing Information Services for Special Library Users by Designing a Low Cost Digital Library: The Experiment of NOC-Digital Library." Library Technology Conference. 17 i 18 ožujak 2010. Minnesota, SAD.
11. Freedman, Estelle. 2007. *No turning back: The history of feminism and the future of women*. New York: Ballantine Books.
12. Gessesse, Kebede. 2012. „Collection development and management in the twenty-first century with special reference to academic libraries: an overview“. *Library Management* 21 br. 7, 365 - 372.
13. Giddens, Anthony. 2007. *Sociologija*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
14. Giordano, Tommaso. 2002. „Library Consortium Models in Europe: a Comparative Analysis.“ *Alexandria: The Journal of National and International Libray and Information Issues* 14, br. 1, 41-52.
15. Gojević, Marija, Bralić Gordana. 2022. „Knjižnice u 2021.“ Državni zavod za statistiku. Pristupljeno 13. rujna 2022. <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29088>
16. Golubović, Vesna. 2018. „Nabava knjižnične građe u funkciji izgradnje knjižnične zbirke.“ *HKD Novosti* 76 (siječanj 2018).
<https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1449>
17. Faletar, Ivana. 2013. "Što je to specijalno u specijalnoj knjižnici?" *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, br. 3, 13-22. <https://hrcak.srce.hr/115192>
18. Halmi, Aleksandar. 2003. „Kvalitativna istraživanja u društvenim znanostima i humanojoj ekologiji.“ *Socijalna ekologija* 12, br. 3-4, 195-210.

19. Henczel, Susan. 2001. „Selecting information resources for the special library“. U *Handbook of Information Management*, uredila Alison Scammell, 242-250. London: Aslib-IMI.
20. Hrvatska enciklopedija. 2021. „Konzorcij.“ Pristupljeno 18. rujna 2022.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33006>
21. Hrvatska enciklopedija. 2022. „Knjižnica.“ Pristupljeno 18. travnja 2022.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=32130>
22. Hrvatsko knjižničarsko društvo. n.d. „Stručna tijela.“ Pristupljeno 13. rujna 2022.
https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/1/
23. IFLA. 2019. „Libraries around the world completely dedicated to women!“ Pristupljeno 10. travnja 2022. <https://blogs.ifla.org/lpa/2019/03/08/libraries-around-the-world-completely-dedicated-to-women/>
24. Johnson, Peggy. 2014. *Fundamentals of collection development and management*. London: Facet Publishing.
25. Jokić, Maja. 2002. „Konzorcijalni pristup – model nabavne politike.“ U *Specijalne knjižnice – izvori i korištenje znanja: 4. dani specijalnog knjižničarstva Hrvatske*. Uredila Jokić, Maja. 25-26 travanj 2002. Opatija. 25-32. Hrvatsko knjižničarsko društvo.
26. Lamza Posavec, Vesna. 2021. *Metodologija društvenih istraživanja: temeljni uvidi*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

27. Mangrum, Suzzane, Pozzebon, Mary Ellen. 2012. „Use of collection development policies in electronic resource management“. *Collection Building* 31, br. 3, 108-114.
28. Martek, Alisa. 2009. „Znanja i vještine knjižničara u specijalnim arhivskim knjižnicama na primjeru Knjižnice Hrvatskog državnog arhiva“. *Arhivski vjesnik* 52, br. 1, 171-182.
29. Marušić, Antonela. 2015. „Gdje su danas arhivi ugašenih feminističkih organizacija?“ *Vox Feminae*. Objavljeno 31. svibnja 2015. Pristupljeno 20. travnja 2022. <https://voxfeminae.net/kultura/gdje-su-danas-arhivi-ugasenih-feministickih-organizacija/>
30. Matančević, Jelena, Bežovan, Gojko. 2013. „Dometi i ključni čimbenici razvoja civilnog društva u Hrvatskoj temeljem tri vala istraživanja“. *Revija za socijalnu politiku* 20, br. 1, 21-41. <https://doi.org/10.3935/rsp.v20i1.1109>
31. Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva. n.d. „Programi EU“. Pristupljeno 14. kolovoza 2022. <https://zaklada.civilnodrustvo.hr/podrska/programi-eu>
32. Narodne novine. 2021. „Standard za specijalne knjižnice.“ Pristupljeno 10. travnja 2022. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html
33. Narodne novine. 2019. „Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti.“ Pristupljeno 20. travnja 2022. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
34. Narodne novine. 2014. „Zakon o udrugama“. Pristupljeno 10. kolovoza 2022. <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=Zakon+o+udrugama&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rpp=10&qtype=3&pretraga=da>
35. Pikić, Aleksandra. 2006. „Alternativne knjižnice u Zagrebu.“ *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 49, br. 1, 58-73.

36. Polanka, Sue. 2009. „Patron-Driven Acquisition.“ *Booklist* 105, br. 9-10, 121.
37. Portal matične djelatnosti knjižnica u Hrvatskoj. n.d. „Analiza stanja knjižica.“
Pristupljeno 13. rujna 2022. <http://maticna.nsk.hr/statistika/hrvatske-knjiznice-u-brojkama/analiza-stanja-knjiznica/>
38. Potkonjak, Sanja, Arsenijević, Damir, Demiragić, Ajla, Petrović, Jelena. 2008. „Između politike pokreta i politike znanja – feminizam i ženski/rodni studiji u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Sloveniji.“ *Studia ethnologica Croatica* 20, br. 1, 57-96. Pristupljeno 18. travnja 2022. <https://hrcak.srce.hr/29457>
39. SLA. 2003. „Competencies for Information Professionals of the 21st Century“.
Pristupljeno 8. kolovoza 2022. https://www.sla.org/wp-content/uploads/2013/01/0_LRNCompetencies2003_revised.pdf
40. Špac, Vesna, Alisa Marte, Andrija Nenadić, Senka Tomljanović, i Tamara Krajna. 2013. „Status i pravni položaj knjižnica i knjižničara: stanje u specijalnim i visokoškolskim knjižnicama.“ U *Knjižnice: kamo i kako dalje?: 12. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica*. Uredile Martek, Alisa, Rybak Budić, Elizabeta. 11-14 svibanj 2011. Opatija. 79-100. Hrvatsko knjižničarsko društvo.
41. Špac, Vesna, Martek, Alisa. 2013. „Specijalne knjižnice i strategija razvoja“. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, br. 3, 1-12.
42. Špac, Vesna. 2014. „Specijalnost specijalnih knjižnica i Sekcija za specijalne knjižnice HKD-a“. *HKD Novosti* 62 (travanj 2014).
<https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/871>

43. Tadić, Katica. 1994. *Rad u knjižnici: priručnik za knjižničare*. Opatija: Benja. Pristupljeno 18. travnja 2022. <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/katm.htm>
44. Udruga Brod. 2016. „O nama.“ Udruga Brod – grupa za ženska ljudska prava. Pristupljeno 27. rujna 2022. <http://www.udruga-brod.hr/index.php/o-nama>
45. Udruga žena Vukovar. n.d. „Tko smo mi.“ Udruga žena Vukovar. Pristupljeno 27. rujna 2022. <https://udzvu.org/tko-smo-mi/>
46. Ured za udruge. 2020. „Udruge u Republici Hrvatskoj“. Pristupljeno 12. kolovoza 2022. https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/udruge_u_RH_2020.pdf
47. Vrcelj, Sofija i Marko Mušanović. 2011. *Kome još (ne)treba feministička pedagogija?!* Rijeka: Hrvatsko futurološko društvo.
48. Ženska mreža Hrvatske. n.d. „KODEKS ŽENSKJE MREŽE HRVATSKE.“ Pristupljeno 6. rujna 2022. <http://www.zenska-mreza.hr/kodeks-zenske-mreze-hrvatske/>
49. Ženska sekcija SSSH. n.d. „Ženska sekcija SSSH.“ Savez Samostalnih Sindikata Hrvatske. Pristupljeno 27. rujna 2022. <https://sssh.hr/hr/static/sssh/zenska-sekcija-sssh-6>
50. Ženska soba. n.d. „O nama“. Ženska soba. Pristupljeno 27. rujna 2022. <https://zenskasoba.hr/hr/zenska-soba/o-nama/>
51. IZVOR. n.d. „O nama.“ Ženska udruga IZVOR. Pristupljeno 27. rujna 2022. <https://www.zenska-udruga-izvor.hr/o-nama/>

52. Žimbrek, Ivana Mihaela. 2014. „Vodič kroz pravce i valove u feminizmu za početnice/ke“. VoxFeminae. Objavljeno 22. srpnja 2014. Pristupljeno 12. kolovoza 2022. <https://voxfeminae.net/pravednost/vodic-kroz-pravce-i-valove-u-feminizmu-za-pocetnice-ke/>

9. Abstract

Special libraries: library management in feminist associations

The main focus of this paper will be the analysis of special libraries belonging to associations that deal with feminist topics, including the promotion of women's and human rights and the empowerment of women. Special libraries differ from other types of libraries in the ways they are founded and funded, as in the content of their collections and primary groups of users. As the Standard for Special Libraries (2021) states, they are defined as independent libraries or libraries inside a system that cover a specific scientific or artistic branch, field or area of specialized professional activity with the library services adjusted and customized to fit the needs of their users. Special libraries include scientific institute libraries, medical libraries, museum, gallery and archive libraries, theological libraries, public and state body libraries, corporate libraries, association or other civil organization libraries and others. This paper will be focusing on association libraries, more specifically non-governmental associations with the primary focus on feminist issues. Feminism arose as a movement in which women fought for their social and political rights at a time when they were oppressed and not perceived as equal to men. Today, women's issues are raised in the public space through the activities of feminist associations. According to Association Laws, the definition of an association is any form of free and voluntary association of natural or legal persons who have a common goal of solving a specific social problem. Therefore, feminist associations are all associations that deal with feminist issues with the aim of achieving gender equality, developing a just society, empowering women and promoting women's human rights. One of the tools used to achieve these goals are special libraries, the launching of which helps educate users about feminist issues in an accessible way. The research part of the paper will provide an insight into the way feminist association libraries in Croatia operate.

keywords: special libraries, associations, feminism

10.Prilozi

10.1. Upitnik

1. Unesite naziv Vaše udruge.

_____

2. Vaša udruga ima:

- a. Registriranu knjižničnu djelatnost?
- b. Knjižnicu koja nije registrirana?
- c. Nema ništa od navedenog

3. Odaberite odgovore koji najbolje objašnjavaju razlog zašto u udruzi nemate knjižnicu (višestruki odabir).

- a. Nemamo fizičkih uvjeta (nedostatak prostora).
- b. Korisnici nisu pokazali interes za takvu vrstu usluge.
- c. Nemamo vremena za organizaciju takvih aktivnosti.
- d. Nedostatak sredstava.
- e. Nemamo osobu koja bi radila na takvim poslovima.
- f. Ostalo: _____

4. Radi li u Vašoj knjižnici:

- a. Knjižničar/ka zaposlen/a na puno radno vrijeme?
- b. Knjižničar/ka zaposlen/a na pola radnog vremena?
- c. Volonter/ka s knjižničarskim obrazovanjem?
- d. Volonter/ka bez knjižničarskog obrazovanja.

5. Posjeduje li Vaša knjižnica knjižničnu zbirku?

- a. Da, zbirka je katalogizirana.
- b. Da, zbirka je katalogizirana i stručno obrađena.
- c. Da, zbirka je dostupna na mrežnoj stranici udruge (OPAC).
- d. Da, ali nije uređena po knjižničarskim pravilima.
- e. Ostalo: _____

6. Organizira li Vaša knjižnica aktivnosti za korisnike?

	DA	NE
Predavanja	☐	☐
Izrađuje informativne brošure	☐	☐
Nešto drugo	☐	☐

7. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili „Nešto drugo“, molim Vas da navedete što.

_____

8. Provodi li Vaša knjižnica edukaciju korisnika (npr. tečaj pretraživanja kataloga ili baza podataka)?

- a. Da
- b. Ne

9. Unesite e-mail adresu:

_____

10.2. Intervju S1

MK: Dakle, prvo pitanje ima li vaša udruga zapravo registriranu knjižničnu djelatnost?

S1: Koliko se sjećam, kolegice su rekli da da je nemamo.

MK: Dobro, znate li možda zašto otprilike okvirno?

S1: Mislim da nemamo registriranu knjižničnu djelatnost. Možda smo imali, ne znam da li imamo osobu koja je zaposlena pa da je to razlog.

MK: Dobro, nema problema. Hvala. Zna li otprilike na koji način izgrađuje i izgrađuje fond u toj knjižnici? Znači kako nabavljate građu, je li to kupnjom, darovima, zamjenom? Imate li nekakva vlastita izdanja?

S1: Kolegice su prije imale praksu kad je bilo više financijskih sredstava naručivati neka izdanja feminističke literature za koju su smatrale da bi bila potrebna studenticama [udruge]. Isto tako, u zadnje vrijeme dosta donacija dobijemo. Neke žene koje su bile polaznice [udruge], a koje su pisale neke diplomske radove, ili se bavile nekim istraživanjem, nakon što im ta literaturi nekad više ne treba, onda znaju to donirati našoj knjižnici. Zna se isto dogoditi da je neka od naših članica, ako se sele ili nešto pa imaju knjige s kojima ne znaju što će onda doniraju knjižnici. I imali smo neke publikacije prije, recimo, jedna od najvažnijih publikacija koje je [izdala udruga] su bila [...], pa s obzirom da organiziramo znanstveni skup [...], taj znanstveni skup uključuje i radove koji nisu vezani samo za [...], nego za neke aktualna feministička i društvena pitanja, pa onda izdajemo zbornike svake godine. Izdaje se i zbornik sa znanstvenog skupa u Dubrovniku koji se održava svake godine i ponekad smo uspijevali pronaći neka sredstva pa izdati neke druge knjige, recimo [...]. Mislim da je to nešto zadnje što je izašlo kod nas ako se, ako se ne varam. Nažalost, s obzirom da sufinanciranje knjiga tiskanih izdanja, to je dosta teško dobiti. Izdajemo i [...]. On izlazi svake godine, s time da to uvijek problem. Zato što isto tako, s obzirom da je riječ o časopisu koji je povećati, i ove godine je ovo izdanje bilo od regionalnog značaja gdje je nekoliko umjetnika iz regije pjesnikinja i pjesnika sudjelovao u izdanju pa je bio povećati broj. Isto tako je problem dobiti sredstva za financiranje tiskanog izdanja ali i dalje uspijevaju kolegice nekako riješiti da [...] uspijeva izaći vani.

MK: Dobro, hvala vam puno. Zna li možda? Kojoj su specifičnosti stručne i formalne obrade te knjižnične građe? Pri tom mislim, recimo, način katalogizacije. Imate li nekakve standarde kojih se držite?

S1: Upisujemo ih, s time da su ove zadnje... iskreno kažem, kako smo podkapacitirani i nismo upisivali knjige. Znam da se vrši... Nemamo sad klasifikaciju ili da ih dijelimo povijesno ili nešto. Naprosto samo imamo naravno, signaturu i inventarni broj. Sad neka podjela unutar knjižnice po nekakvim drugim metodama pretraživanja, mislim da trenutno ne postoji, ali imamo online katalog. Pa tko želi posjetiti knjižnicu može pretražiti uz pomoć tražilice tako da na taj način funkcionira knjižnica.

MK: Hvala vam puno. Imate li nekakvu nabavnu politiku? Dakle, kako zapravo odlučujete što ćete nabavljati? Mislim, djelomično ste već odgovorili na to pitanje, ali kao baš u kontekstu nekakve nabavne politike, na koji način odlučujete?

S1: Mislim da sam, koliko sam shvatila da se oslušuju potrebe bilo predavačica ili istraživačica. Ponekad neke knjige, ovo zadnje što smo nabavljali bile su potrebne neke knjige za ako netko piše, recimo, [...], pa onda zamolimo donaciju ako netko od članica, a to su uglavnom članice koje su akademski orijentirane, pa ako oni procijene da bi neka knjiga o neku novu izdanje moglo biti interesantno pa ga žele približiti široj publici, onda se, recimo, ta knjiga odabere za prikaz pa onda tražimo donaciju ili neke knjige koje se smatraju bitnima, a koje možda su neka vrijedna izdanja pa bi u ovom malo teže osobi da pojedinačno to nabavi, uglavnom vode s tim nekakvim principima što bi bilo zgodno za pročitati. Prije u prošlosti nam je kolegica govorila da su oni naručivali i neke filmove na VHS-u koji danas nisu relevantni, ali tada je to njima bilo dosta bitno, tako da u principu procijenjuje svako što misli da iz svojeg akademskog područja djelovanja što misli da bi izravno mogu doprinijeti našoj kao feminističkoj sceni.

MK: Pa zanimljivo, svakako hvala. Dakle, rekli ste da imate različite formate u zbirci i časopis, vlastita izdanje i nekakve knjige i slično. Je li vam građa više digitalizirana ili vam je i u fizičkom obliku? Mislim, ne znam koji su vam možda više traženi? Kako vam je otprilike to organizirano?

S1: Imamo u digitalnom obliku. To sam zaboravila napomenuti s obzirom da smo mi u [...]. To su dosta stara, dosta stare izdanja. Ona su, recimo, digitalizirana, a ove ostale primjerke ove normalne primjerke knjižnice [...] oni su u fizičkom obliku. Ovi [...], oni su dostupni i u online verziji, dok mi imamo i opciju da se može kod nas i posuditi, ali ova neka izdanja, naravno koja smo mi izdali, kod nas se može i kupiti, pa onda, recimo, zbornike postoje u verziji za posudbu u knjižnici, za kupovinu i dostupni su online, dok ova, naravno, druga knjiga izdanja s obzirom da nemamo autorska prava na njih, onda to ni ne digitaliziramo. Ili recimo, [...] i takva nekakva izdanja tog tipa koju smo izdavali, to nije dostupno u digitalnom obliku. Znam nam se jedino dogoditi da nažalost, recimo neka izdanja, recimo, [...] to smo pri kraju i recimo, ne možemo, ne možemo prodavati. Možemo posuditi knjigu, ali nekad se zna dogoditi da netko ne može doći posuditi ili nešto, pa zna nam se nekad dogoditi da izađemo u susret. Recimo da nekome skeniramo par poglavlja mislim to se kao ne smije, ali da izađemo u susret ako nekome treba, recimo, za predavanje učenicima dati. Ne možete posuditi toliko primjeraka da date učenicima u školi, pa onda, ako procijenimo da to za neku opću vrijednost, onda na taj način izađemo u susret.

MK: Odlično, odlično, zanimljivo. Hvala vam. Na koji način pohranjujete tu građu ili imate baš nekakav odvojen prostor ili imate nekakve police u uredima. Dakle, kako vam je koncipirana pohrana građe?

S1: Pa svakako haha... Guramo u ured koliko možemo, ali imamo još jedno skladište. Kolegica zapravo nam izlazi u susret, tu je riječ o više ovako privatnom dogovoru, ženskoj solidarnosti, pa onda u njezinom prostoru možemo skladištiti dio toga, ali da uglavnom većine tih malo većih pakiranja su kod nje, a ova ostala naša su kod nas, pa onda sad, ovisno o tome ako su neke knjige za prodaju, recimo, imamo neke u brošuri su koje su više primjerenije turističkim posjetima s obzirom da smo mi kao nekakav muzejski prostor, pa onda to, recimo, brže ide pa ta izdanja brže brže prodamo, a ove ostale.. a tako koliko ide.

MK: Tko financira izradu zbirke? Imate li neka vlastita financijska sredstva? Dobivate li donacije? Kako vam je koncipirano financiranje?

S1: Velikim dijelom su osobne donacije članica, bilo članica [udruga], bilo studentica. Što se tiče samog financiranja knjižnice, pretpostavljam da je to bilo [...] godine ali ja sad nemam uvid u to kako se od kojih točno sredstava to financiralo. Znam da izdanja, recimo su od Ministarstva kulture da daje određena sredstva. Gradski ured za kulturu isto daje neka određena sredstva za ova izdanja koja mi tiskamo. Sad baš za kupovinu knjige u knjižnici to je vrlo vjerojatno išlo od nečega što [udruga] ima na raspolaganju na računu. Koliko se sjećam u zadnje vrijeme, što sam ja upućena, da nije baš bio neki projekt u kojem je predviđena nabavka knjiga. Jedino znam da je kolegica tu i tamo nekad znala na nekom projektu raditi, pa imaju nekih financijskih sredstava pa se odvoji da se nabavi ta i ta neka neka knjiga za koju smatraju da je relevantna ili da će nekome trebati u jednom trenutku.

MK: Spomenuli ste već da nemate knjižničara.

S1: Imali smo knjižničarku par godina, a sad već duže vrijeme od [...] nemamo. Tako da moguće ovaj dio što sam rekla za knjižničku djelatnost da imamo registrirano ali iskreno, stvarno ne znam.

MK: Kako vam funkcionira vođenje vaše knjižnice? Sve članice zajedno sudjeluju ili imate nekog, ajmo reći, voditelja ili voditeljicu, volontera. Dakle, tko vam se brine o toj nekoj knjižničkoj građi ili nekako sve skupa ili neka osoba pojedinačno?

S1: Mi smo, imamo četiri zaposlene osobe, pa onda tko god je taj dan u knjižnici, u uredu će izaći u susret, s tim da je radno vrijeme knjižnice je četvrtkom u vrijeme kada je otvoren i [...], tako da smo napravili da nam se to preklapa. Da imamo taj dan kada, kada možemo izaći u susret, eventualno posjetiteljima, pa onda, iako nemamo nekakvu sad knjižničarsku naobrazbu, možemo potražiti signature. Znamo gdje i što stoji i onda zapišemo signature, koja je knjiga posuđena. Znamo tko ju je posudio. Stvari funkcioniraju na temelju povjerenja, tako da tko posudi knjigu i vrati ju jer obično to jesu osobe, netko tko dolazi u knjižnicu [udruga], netko tko cijeni tu vrijednost, pa pretpostavlja da je to nešto bitno za zajednicu. Znalo se dogoditi, jedna gospođa je vratila knjigu i nakon godinu i nešto dana uz isprike ali uvijek će, uvijek se vrate knjige.

MK: Znete li možda kako stvarate signature? Je li to nešto već što imate otprije ili vi sami?

S1: Imamo otprije pa mislim onako samo da nastavljamo broj. Tako mi se čini jer jedan jedini put kad sam radila u knjižnici, imala pristup knjižnici pa popisivala signature je bilo u jednom muzeju gdje sam radila i čini mi se da je to dosta slično tome. Znači uglavnom upisuje se inventarni broj i signatura. Mislim da to ide prema tome kako dolaze knjige.

MK: Hvala vam puno. Znači zanima me vaše mišljenje. Što mislite, koje su prednosti ili nedostaci zapošljavanja, nekakvog informacijskog stručnjaka ili knjižničara u vašem slučaju?

S1: A pa prednosti bi svakako bile što bi onda možda više mogle. Možda da pokazuje da imamo knjižnicu, mogli bi to više i prezentirati. A naravno, problemi su zato što nemamo novaca zapravo uopće skoro za hladni pogon, tako da ne znam u dogledno vrijeme s obzirom da imamo dosta djelatnosti koje zapravo već dosta odrađujemo praktički gratis. Ne možemo uzeti neku osobu. U jednom trenutku smo planirali se mi same obrazovati za to. Smatrali smo da bi nam možda to bilo praktičnije jer je netko nekoga gnjaviti da dolazi, a ako ga ne možemo plaćati adekvatno, to smatramo da isto nije baš primjereno.

MK: Imate li možda nekakva, susrećete li se s problemima prilikom odabira naslova? U smislu, recimo, kako dolazite do informacija što ćete odabrati gdje i gdje pronalazite te informacije i sve u sličnom kontekstu?

S1: Pa što se toga tiče mi u [udruzi] imamo osobe koje su zaposlene u uredu. Ako se, iz mog iskustva dosad, ako se neka knjiga bira to obično nije od naše inicijative, nego zato što je ta knjiga potrebna nekome za neki radi i za neki prikaz ili tako nešto tako da taj odabir često, često nije na nama. S obzirom da je književni fond već poprilično velik, onda ne moramo donositi neke odluke tipa da procjenjujemo koja knjiga je bitna jer ima dosta, dosta djela koji su već ionako bitni za neku feminističku priču i za neke takve nekakve teorijske okvire. Naravno, uvijek ima prostora za nove aktualnosti, ali je to poprilično velika knjižnica, pa onda sve to nekako, ne znam koliko imamo, 2000 knjiga ja mislim. Tako da velik je to opus, mislim od [...] s obzirom da [udruga postoji], dosta toga se skupilo.

MK: Mislim baš šteta što nekako mislim na što država ne prepozna važnost jer bih vam stvarno dobro došao da imate nekog zaposlenog jer mislim, to je baš praktički bogatstvo što vi imate tamo u dvije tisuće jedinica, stvarno nije malo.

S1: Problem je što ljudi ne znaju za nas i mi koristimo priliku kad netko dođe posjetiti [...], da skrenemo pozornost na knjižnicu, a i dosta ljudi ni ne zna da smo mi, mi smo otvoreni [...]. Imamo besplatan ulaz i [...] i tko god dođe u posjet [...], mi uvijek nudimo tu priliku da pogleda knjige i skrećemo pozornost baš ako je netko studentica i student ili ako vidimo da netko od srednjoškolaca dolazi kod nas, onda skrećemo pozornost da su to knjige koje su većinom na engleskom jeziku znači neka strana literature što onda svaki student zna takve nekakve knjige, da ne znam... to ideš na onaj Google Books i tak' te neke stvari, pokušavaš pohvatati da ti neki od tih naslova, ako neka knjiga je zanimljivija, teško se do nje dođe u knjižnici na fakultetu. Tako mi bi htjeli povećati vidljivost, ali trenutačno općenito nam je vidljivost mala tako da i dobijemo, da i dobijemo nekog knjižničara ne znam koliko bi to nama da l' bi se, da l' bi nam se na taj način vidljivost povećala.

MK: Da mislim, općenito osim knjižničara, imaju stvarno različite nekakve zadaće, ali mi zapravo jedna od glavnih zadaća knjižničara, tj. informacijskog stručnjaka baš da poradi na tome. Da ostvaruje tu nekakvu suradnju sa zajednicom da zajedno sa zajednicom donosi odluke i promovira ih slično. Ali mislim odlično, odlično ste mi to odgovorili. Hvala. Stvarno zanimljivo. Ja baš ovdje baš gledam u pitanje kao nekako na koji način knjižnica osigurava vidljivost u lokalnoj zajednici, promovirali svoj rad i aktivnost, Tako da vi ste mi zapravo dali odgovore već na to pitanje. Možete li mi, molim vas reći imate li neke načine suradnje sa zajednicom kroz bilo koje aspekte? Jesu li to nekakve radionice, već ste spomenuli da zapravo dosta studente i srednjoškolce pokušavate nekako uključiti, pa ako mi možete, možda to malo objasniti. Ili ako vidite nekakve mogućnosti ostvarivanja suradnje, to isto slobodno možete mi reći.

S1: Pa imamo kolegicu koja u sklopu [...]vodi *book club* posvećen [...], a trenutačno umm.. imaju nekoliko grupa. Samo malo, sad se ne mogu sjetiti je li 5 grupa, možda i više žena koje dolaze, koje redovito, redovito čitaju pa to isto, dio se naravno posuđuje iz fonda knjižnice, pa je to isto neki način da se približi i ostala naša knjižnična djelatnost. U našem prostoru održavale su se humanističke radionice za djecu. To nije u organizaciji [udruge], ali održava se ovdje. [...]

organizira i predavanja, javna predavanja koja su, dok nije bilo korone, bila fizička, pa onda bila preko Zooma. Sad ćemo možda ići na neki hibridni oblik za koji nismo sigurni. Ili ćemo se vratiti možda na to da su fizički u prostoru, pa onda to isto neka prilika da se knjižnica prezentira i što još još... Pa mislim s obzirom da smo slobodni [...], kao što sam napomenula, onda dolazi netko... Zna nam se često dogoditi oblici suradnje da neki studenti, posebice strani studenti koji imaju neka pitanja dođu kod nas i ako netko nešto radi i neki novinari, ako se bave nekom temom pa im, im treba literatura, pa onda to što znamo izaći u susret ako su ovako neki pojedinačni upiti. To bi bio neki vid suradnje, pa neka javna predavanja koja su besplatna pa su dostupna svima i znanstveni skup koji se održava isto tako je otvoren za javnost tako da se tu može pristupiti i tako da ima tih i nekih aktivnosti koje se trudimo organizirati koliko možemo, pa onda to isto neko otvaranje knjižnice prema javnosti.

MK: Odlično, odlično. Možete li mi možda na temelju toga ukratko reći što mislite onda na koji način zapravo udruga i knjižnica pridonose kvaliteti života zajednice? Zapravo, na temelju tog što ste mi sad rekli.

S1: Pa knjižnica doprinosi u smislu, posebice ovakva naša... Sad, nažalost, ne mogu reći da zahvaća veliku, veliku populaciju, ali odabir nekih, neke literature koja je prisutna kod nas nije nikad tipična literatura koju ćete pronaći u nekoj drugoj knjižnici, tako da mislim da radi ono zapravo što [udruga] radi otpočeka od svog osnutka, pokušava ljude potaknuti na neki drugačiji način razmišljanja. Zna biti kritike na naš obrazovni sustav zato što nije toliko aktualan, možda nije nisu najnovije teorije, ali jedna od početnih točki je da kreneš drugačije razmišljati jer [...]. Pa to se zrcali i u odabiru literature koja se može pronaći u [...], tako da mislim da na taj način, da je to mjesto susreta s nekim drugačijim autoricama i autorima koje možda neće tako lako pronaći i u knjižnici i na fakultetu, čak i NSK. Neka malo drugačija literatura, neka druga propitkivanja društva. U tom kontekstu, naravno, imamo i neke [...] koje se može posuditi u bilo kojoj knjižnici, ali opet tu je taj neki drugi aspekt ovog našeg djelovanja. Kad netko dođe u knjižnicu koja je smještena u [...], pa tamo posudi neku [...] knjigu ili dođe na *book club*, to ima opet neku drugu emocionalnu vrijednost, pa opet kreira nekakvo drugačije malo prisnije iskustvo s knjigom, malo je prošireni doživljaj čitanja.

MK: Odlično, hvala vam puno. Spomenuli ste već da vaši korisnici, tj. korisnici vaše knjižnice su zapravo zaposlenice. Je li tako? Nekakvi studenti i studentice. Imate li još nekakve možda korisnike koji bi bili ciljana zapravo.

S1: Ne bi rekla zaposlenice, nego više članice.

MK: Pardon.

S1: Udruga ima više članica. Članice vrlo često znaju uputiti [...]. [...]. Znači uglavnom već studentice, [...], a srednjoškolci, mislim njima ta literatura zapravo još uvijek nije toliko relevantna. Uglavnom tako da studenti bi bili neka glavna ciljana skupina i naravno neke druge akademske akademski orijentirane članice i članovi. To bi bila neka ciljana populacija.

MK: Dobro hvala. Ostvarujete li suradnju s drugim udrugama i ustanovama i zapravo na koji način to činite?

S1: Knjižnica kao knjižnica baš i ne. Radili smo s [...]. S obzirom da su tamo slijepi i slabovidne osobe, s njima smo surađivali. S [...]. Surađujemo sa... sve više vezano za programe [...]. To navodim i za knjižnicu. Nemamo neku djelatnost koja proizlazi iz same knjižnice. Različite bolnice, bolnice [...] i tako nekakve specijalne bolnice gdje su obično osobe koje su u dnevnoj bolnici koje su... to bi recimo bile osobe koje imaju nekakvih, sad ne znam kako se izraziti... recimo psihičkih tegoba. Na taj se način pokušavamo uključiti u zajednicu, pa onda takve suradnju ostvarujemo uglavnom. Naravno, sa različitim sveučilištima kad se organizira znanstveni skup i tako. Pa onda ne znam uglavnom netko nam pošalje studentice i studente, traži neku knjigu, završi kod nas ili nam netko dođe iz ne znam, neke studentice iz francuske ambasade pa dođe kod nas u knjižnicu. Uglavnom, nekakvom preporukom se dolazi do nas.

MK: Odlično. Odlično. Hvala vam puno. To je čak bilo zadnje pitanje. A ako vi slobodno želite još nešto reć, možete. Ja bih vam stvarno, stvarno sam neizmjereno zahvalna što ste mi ovo učinili.

S1: Evo istovremeno mi telefonom zvoni jedan.

MK: Ne morate mi se ispričavati, sve mi je jasno. Moja mama je isto radila u udrugama nekad davno nakon rata, tako da, eto, stvarno hvala vam. Hvala vam puno. Bili ste odlični i eto, ako želite, a ako vam je potrebno ili ako želite li vas neko traži, ja kad završim sa završnim, mogu vam poslati čisto da vidite

10.3. Intervju S2

MK: Može, ja sam Marita Katunarić. Dakle, već sam vam se zahvalila i htjela bih samo još jednom reći da stvarno, ako u bilo kojem trenutku želite odustati slobodno. Bitne su mi neke, neke vaša mišljenja, vaši stavovi, tako da se slobodno možete izražavati i govoriti onako kako, kako mislite. Ako ste spremni, ja bih čak odmah započela. Dakle, prvo pitanje koje ste već odgovorili, ali nema veze ovo ćemo za potrebe intervjua. Dakle, da li vaša udruga ima registriranu knjižničnu djelatnost?

S2: Nema.

MK: Zašto?

S2: Zato jer mi nismo primarno organizacija koja se bavi edukacijom i edukacijama u tom vidu, nego smo i organizacija koja je kroz svoj dugogodišnji rad počela prikupljati knjižničnu literaturu koja služi nama i našim volonterkama, za dodatnu edukaciju o različitim temama za kreiranje radionica i sličnih stvari.

MK: Tada dobro znači vi zapravo posjedujete nekakvu vrstu građe i imate nekakav fond. Na koji način izrađujete taj fond? Možda da vam pomognem. Znači, kako zapravo nabavljate tu građu ili sami stvarate neka vlastita izdanja. Kupujete li?

S2: Ima svega. Mi kroz neki broj projekata imamo vlastita izdanja, bilo to priručnika ili nekih sličnih izvještaja koje druge organizacije mogu koristiti pri svom radu. Također smo povezani s drugim organizacijama na području Hrvatske koje izdaju neke oblike i literature i tiska i oni nam

šalju svoje primjerke i uredi na razini države koje mi daju koji izdaju različite ili politike i priručnike nam šalju svoja znanja.

MK: Dakle, vi zapravo onda kako se sad već i.

S2: Kupujemo neku, pardon i kupujemo, a neke, neke oblike literature koje smatramo da su ili nama zanimljivi ili bi mogli biti koristan našim ili volonterkama ili korisnicima..

MK: Dobro, da. Super. Kasnije ću, imam baš jedno pitanje za tu suradnju, ali na to ćemo se vratiti. Hvala. Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade te građe. Dakle, je li vi na neki način katalogizirate tu građu koju posjedujete?

S2: Pa, bilo je pokušaja, ali s obzirom da mi nemamo knjižničara niti osobe koja je specifično educirana za tu vrstu posla, to je sve do sada bilo napravljeno od strane nas. Dakako, u našoj građi se više manje, možemo snaći mi.

MK: Dakle, onda vi zapravo kao udruga zajedno surađujete i stvarate tu vašu zbirku.

S2: Tako je.

MK: Spomenuli ste da imate volontere je li tako. Na koji način oni sudjeluju li oni baš s vama i donose zaključke i nekakve odluke oko zbirke ili ste im u vaših zaposlili?

S2: Ne. Volonteri sudjeluju ukoliko se održavaju neke radionice, i potrebna im je neka literatura, oni su ju slobodni posuditi. Neke od primjeraka koje mi imamo, također oni donose neke svoje literature za koju smatraju da bi i nama bila korisna, koju bi bilo dobro da imamo tako na taj način nadopunjuju građu.

MK: Dakle, to je jedan način kako vi zapravo odlučujete što ćete i kako nabavljati? Mislim, to bi moglo spadati kroz nekakvu nabavnu vašu politiku za vaše potrebe.

S2: Tako je .

MK: Dobro hvala. Koju vrstu građe imate u vašoj zbirci? U smislu imate li knjige, imate li časopise, itd.

S2: Imamo knjige, imamo časopise, imamo priručnike. NIsam sigurna imamo li nešto radnog materijala, mislim da čak nemamo.

MK: Dobro. Ne, ne. To je sasvim dobar odgovor. Hvala. je li u digitaliziranom ili u fizičkom obliku.

S2: Fizičkom.

MK: Zašto? Je li vam tako nekako jednostavnije ili mislite možda jednoga dana možda nešto digitalizirati?

S2: Digitalizirano imaju stvari koje smo mi same objavljivale. To su naši priručnici i neki radovi i slično, tako da to je ono što mi imamo digitalizirano. To je dostupno na našem webu. Ostale stvari nisu.

MK: Dobro. A zašto? Je li to samo zbog zapravo zato što toj građi pristupaju vaši i članovi udruge ili ima neki drugi razlog?

S2: Primarno radi toga što knjižnica knjižnična građa nije nešto što je primaran interes za organizaciju, stoga to obično ostaje kao vid posla koji će se napraviti kada se sve ostalo napravi. I onda taj dio obično obično stoji, tako da mi svake godine imamo i razgovore o tome kako bi trebalo i katalogizirati na neki pravi ispravniji način katalogizirati građu koju posjedujemo i slično. Međutim, kao što sam rekla, s obzirom da to nije primaran primarna djelatnost organizacije, to nekako ostane postrani.

MK: Dobro, hvala vam puno. Kako onda pohranjujete građu? Imate baš nekakav prostor koji vam je namijenjen za sve te jedinice Što imate? Ili jednostavno u vašim uredima ili kakogod?

S2: Pa evo, unutar mog ureda su police na kojima trenutno pohranjene sve te knjige nemamo zasebnu prostoriju, ali su sve one na jednom mjestu unutar jednog ureda.

MK: Ddobro. Na koji način financirate tu nekakvu izradu vaše zbirke je li to dolazi iz financija udruge ili imate neke vanjske donacije, bilo što?

S2: Većinom se sufinancira kroz kroz projekte. Ukoliko u projektu postoji budžetna linija koja je namijenjena za tisak i distribuciju nekog priručnika ili nečega što je dio tog projekta onda se to financira na taj način.

MK: Dobro hvala. Što mislite koje bi bile prednosti da imate mogućnost zapošljavanja nekakvog informacijskog stručnjaka ili knjižničara? Po vašem mišljenju?

S2: Pa po meni, za početak bi sva naša građa koja je tu bi imala više smisla zbog toga što, zbog toga što bi na taj način bila dostupnija, kako nama, tako i našim članovima i volonterima i na taj način bi mogli stvoriti sistem posuđivanja i povrata koji bi mogli puno bolje pratit nego što to sad možemo. S obzirom da to, s obzirom da se do sada radi na način da mi zapisujemo, ali opet nemamo nikakav sistem unutar kojeg možemo ući tako da bi nam uistinu pomoglo kada bi bila kada bi bila osoba zadužena za katalogiziranje, za stvaranje tog za daljnje stvaranje knjižničnog fonda koji bi išao u nekom konkretnom smjeru i ne bi, zapravo, ne bi se stvaralo stihijski kako se sad stvara, nego bi imao neki smjer u kojem ide.

MK: Da, jasno to je praktički ono kao nekakav voditelj, voditeljica koji zapravo glavnu ulogu da se brinu o toj knjižnici.

MK: Dobra hvala vam. Susrećete li se s problemima prilikom odabira naslova? Pritom mislim praktički na baš široku lepezu problema. Znači, kako, je li vam teško odlučiti što ćete, je li vam možda teško ponekad nabaviti ono što želite i slično?

S2: Pa možda neka stručna literatura nam je problem pri nabavljanja. S obzirom da mi imamo dosta stručne literature u kojoj se specifično radi o radu sa ženama koje doživljavaju nasilje. Ponekad, ukoliko nam je potrebna neka specifična knjiga zna biti otežan pristup s njom njom zato jer dosta te građe nije prevedeno na hrvatski i mora se nabavljati izvan.

MK: Dobro. Hvala vam ako možete samo još jednom ponoviti. Tko su vaši korisnici? Dakle, ne nužno udruge, nego vaše građe? Možda je bolje pitanje tko bi bili ciljani korisnici?

S2: Pa ciljani korisnici bi bili naši volonteri, volonterke. I naše korisnice u organizaciju su većinom žene koje su proživjele neki oblik nasilja. S obzirom da je riječ dosta, ima dosta literature koja je vezana, koja je vezana uz oporavak od traume i sličnih stvari.

MK: Dobro hvala. Spomenuli ste nekakve načine suradnje. Imate li, surađujete li možda sa svojom zajednicom na neki način, ne nužno s vašim volonterima i s vašim zaposlenicima, nego baš sa zajednicom i vidite li uopće mogućnost nekakvog ostvarivanja suradnje sa zajednicom?

S2: A trenutno volonteri naši volonteri jesu dio šire zajednice, tako da ja bih rekla da je to način surađivanja sa zajednicom, ali ukoliko bi imali registriranu djelatnost i zapravo bi imali knjižnicu u sklopu organizacije, onda bi svakako mogle provoditi širi i veći sadržaji koji bi uključili širu zajednicu.

MK: Dobro. Osiguravate li i vi kao udruga možda više kao udruga koja posjeduje ipak nekakvu knjižničnu građu, osiguravate li vidljivost u svojoj lokalnoj zajednici, dakle, promovirate li nekakav svoj rad i te nekakve nazovi knjižnične aktivnosti koje koje vi kao udruga provodite.

S2: A jedino što promoviramo je opet naša izdanja koja su izašla kroz projekte. Osim toga, osim toga ne trenutno.

MK: Na koji način udruga i Vaša knjižnica, tj. knjižnica udruge pridonosi nekakvoj kvaliteti života zajednice. Dakle, Vaše mišljenje. Način na koji način vaša udruga i njezina knjižnica, tj. vaša nekakve aktivnosti knjižnice pridonose kvaliteti života zajednice.

S2: Pa ja bi tu ponovo rekla ono isto. Zapravo, mi promoviramo samo one stvari koje su većinom naši proizvodi, tj. ono što sami produciramo, tako da bi ja rekla da to doprinosi s obzirom da je riječ o publikacijama koje su namijenjene radu s mladima ili je riječ o nekim marginaliziranim skupinama, tako da to diže vidljivost navedenih skupina u široj javnosti i povećava svijest o prisutnosti istih.

MK: Dobro, hvala vam. Isto ste već spomenuli kratko na početku da surađujete s nekakvim drugim udrugama i ustanovama, ako mi možda možete to samo malo više objasniti na koji način i s kojim ustanovama ostvarujete suradnju?

S2: To je najviše riječ na razini civilnog društva, s obzirom da i druge udruge, isto kao i mi, objavljuju svoja izdanja priručnika, nekakvih istraživanja koja su nama korisna u našem radu i onda ih distribuiraju kroz ostale ostale organizacije civilnog društva, pa tako i te stvari dođu i do nas. A osim toga je tu riječ o ministarstvima i uredima na razini države koje objavljuju, bilo to neke uredbe, politike i slične stvari. To je sadržaj koji je nama potreban za rad, tako da najčešće oni su oni koji distribuiraju to prema organizacijama civilnog društva.

MK: Suradujete li s drugim udrugama baš na nekakvom zajedničkom stvaranju te građe, možda nekakvih priručnika ili nečega odabrati?

S2: Pa rekla bi da ne trenutno u ovoj fazi.

MK: Mislite li možda da bi to bio jedan od dobrih načina kako možda poboljšati takav nekakav (...) način od dviju ili više ustanova. Najčešće u ovom slučaju knjižnica koje zapravo zajedno rješavaju neki svoj problem, zatim nekakve zajedničke potrebe korištenja usluga i slično. Mislite li da bi možda to isto bio jedan od dobrih načina nekakve suradnje i olakšavanja rada vaše udruge?

S2: Svakako da, ali opet ću ponoviti. Naša organizacija nije organizaciju koja se primarno bavi knjižničnom djelatnošću djelatnošću, tako da ja mislim da bi to bilo jako teško danas.

MK: Da to dobro dobrom. Ma mislim, to sam samo htjela vidjeti. Zapravo koliko koliko ljudi znaju za takav nekakav pristup jer mislim, a pretpostavka je definitivno bila da većina udruga ipak neće, neće imati registriranu knjižničnu djelatnost. Meni je jasno da ipak to baš nije vaša primarna primarna zaposlenja. Vi ste tu radi nekih drugih razloga, ali svakako mislim da tu ima nekog potencijala.

10.4. Intervju S3

MK: Ako mi možete samo za početak reći koja je vaša uloga u udruzi?

S3: [...] radim već šest godina.

MK: Dobro, Hvala. Odmah prvo pitanje, dakle, ima li vaša udruga registriranu knjižničnu djelatnost?

S3: Nema registriranu.

MK: Možete li mi možda reći zašto bi to bilo tako?

S3: Pa evo, nikad nismo razmišljali o tome. Iskreno da vam pravo kažem cijela upravljačka struktura se promijenila od one prvobitne od [...] od osnutka same udruge, a koliko znam, ni prije nije postojala registrirana knjižnična djelatnost.

MK: Dobro, po anketi ste rekli da ipak vi kao udruga posjedujete nekakav fond. Je li tako? Knjižnični?

S3: Tako je.

MK: Možete li mi za početak reći na koji način zapravo izrađujete taj fond? Dakle, kako nabavljate građu, recimo, putem kupnje ili zamjene ili bilo koji drugi način?

S3: Dio nabavljamo putem kupnje, a dio je onoga što smo i sami izdali publikacija. Jedan dio imamo donacijskih, na primjer, naša pjesnikinja ovdje iz susjedne [...] županije nam je donirala jedan dio njezine zbirke. Također, mi smo u [...], tako da od [...] dobivamo različite priručnike i slično.

MK: Dobro, hvala vam. Sljedeće pitanje koje su zapravo neke specifičnosti stručne i formalne obrade te građe, a pri tom zapravo mislim, recimo, provodite li katalogizaciju ili klasifikaciju ili izrađujete li signature?

S3: Ne, ništa od navedenog. Znači naše knjige i priručnici koje posjedujemo podijeljeni su po tematici. Imamo znači teme od ovih protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, o pravima žena u ruralnim područjima, Strategije za ravnopravnost spolova Vijeća Europe te Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i slično. Znači takvih priručnika. Onda imamo knjige koje se tiču zdravlja. Različite pjesme, poezija, proza i slično.

MK: Znači svašta, nešto.

S3: Da, da. Svašta nešto. Tako nam je pošto imamo mali fond knjižnici, tako da nam je svaki red zapravo poseban.

MK: Ovdje imam pitanje „Koja se vrsta građe nalazi u zbirci i kako je ta zbirka organizirana“. Tako da se zapravo to nadovezuje na to što se maloprije rekli. Hvala. Imate li možda nekakvu nabavnu politiku? Dakle, kako odlučujete što ćete nabavljati? Je li imate nekakve unaprijed određene standarde ili jednostavno po nekakvoj potrebi i slično?

S3: Prije bih rekla da je to po potrebi, s obzirom da u [udruzi] djeluje [...], i oni se sastaju popodne, u popodnevnim satima, a oni sami su izrazili želju da najviše žele čitati o zdravlju i toj tematici, o prirodi, nekakvim lijekovima i slično. Tako da je zadnja nabava bila kroz jedan partnerski projekt upravo na ovu temu, po njihovom izboru.

MK: Jasno, pa zanimljivo. Dobro, hvala. Ta građa koju posjedujete, je li se ona nalazi u nekakvom digitalnom, digitaliziranom obliku ili fizičkom? I ukoliko ju posjedujete u oba formata, koja je traženija?

S3: Građa nam se nalazi u fizičkim obliku. Osim ovog dijela publikacija koje smo sami kroz projekte objavlivali, taj dio se nalazi na našoj web stranici, ali također ga posjedujemo i u fizičkom obliku. Ne možemo sa sigurnošću reći koliko je ovaj dio tražen, koji je u digitalnom obliku priručnika koje smo mi izdavali. S obzirom da se većina građe nalazi u fizičkom, točnije, ta dva za osobe treće životne dobe koja su najtraženija, može se reći da je fizički oblik popularniji.

MK: Da, shvaćam. Dobro, hvala. Na koji način pohranjujete građu? Znači, imate li nekakve baš namijenjene prostore ili ne znam, recimo, police u uredima ili ako mi možete samo opisati ukratko.

S3: Aha. Sva naša građa se nalazi u [...], odnosno donjem prostoru udruge, na policama složeno.

MK: Dobro, dobro. Super. Tko vam financira izradu zbirke? Dakle, dobivate li nekakve financije, recimo donaciji ili ste vi kao udruga već prenamijenili neka sredstava za, recimo, knjižničnu građu?

S3: Trenutno nemamo financiranje zbirke, niti smo imali neko posljednje vrijeme osim tog iz partnerskog projekta. Sva građa koju posjedujemo je ona koja je nabavljena prije, znači naslijeđena od nekakvih samih početka udruge, donacijski dio i ovaj dio koji dobivamo kroz različita povjerenstva u koja smo uključeni tada bili.

MK: Aha, to sam baš bila primijetila da većina udruga zapravo nekako donacijski nabavlja ili pak preko nekakvog projekta te da je to upravo najveći izvor tih nekih književnih djela i publikacija. Dobro, hvala. Mislim, već ako sam dobro zapamtila Vi ste u anketi rekli da zapravo nemate zaposlenog informacijskog stručnjaka ili knjižničara?

S3: Nemamo, ne.

MK: Dobro. Vama znači radi nekakvi volonter ili na koji način? Dakle, tko vam se brine zapravo o toj knjižnici, knjižničnoj građi koju imate?

S3: O knjižnici i knjižničnoj građi se brine voditeljica [...] koja radi u popodnevним satima i u slučaju da netko želi posuditi, ona mu izda knjigu.

MK: Rekli ste [...]. Može li se onda ona smatrati kao nekakva voditeljica knjižnice? Pitam to jer me zanima, kako ste tko će voditi brigu o tome? Je li na temelju, recimo, nekakvih kompetencija ili jednostavno zato što je gospođa [...].

S3: Pa jednostavno zato što je ona [...] tu u popodnevним satima kada se okupljaju ljudi, te baš iz tog razloga ona vodi.

MK: Hvala vam puno. Možete li mi reći neko vaše mišljenje? Dakle, to ne mora biti ništa stručno, već što mislite, koje bi bile prednosti ili recimo nedostaci u vašem slučaju da zaposlite nekakvog informacijskog stručnjaka ili knjižničara?

S3: Nedostatak bi svakako bio financijska sredstva. A prednost, naravno, uvijek postoji prednost kada je to sve posloženo na neki drugačiji način, je li?

MK: Jasno mi je. Slažem se. Dobro, hvala vam. Tko sudjeluje u selekciji naslova. Imate li baš neku zaduženu osobu? Recimo, u ovom slučaju možda [...] ili vi zajedno donosite nekakve zaključke?

S3: Mi zajedno donosimo zaključke i to je, naravno, sve uz nekakvo prethodno anketiranje, da tako kažem, korisnika koji dolaze.

MK: Zanimljivo, pa super. Dobro, hvala. Imate li nekakvih problema s kojima se susrećete? Recimo, kada birate ili nabavljate ili stvarate nekakve građu?

S3: Moram priznati da nismo imali problema što se tiče ove publikacije koju smo izdavali, a uočili smo potrebu za takvom vrstom publikacije jer smo naišli na dosta dobre povratne informacije. S obzirom da se radi o dvije publikacije, jedna se odnosi na prava [...]. Svi oni koji su uspjeli doći do te naše brošure koju smo izdali su rekli da je bilo jako korisno upoznati se sa svojim pravima. Također, imali smo jedan priručnik koji se odnosio na nezaposlene osobe, a gdje smo objedinili, koja prava imaju, kako se piše životopis, zamolba, sve ono standardno, ukratko, mini vodič za nezaposlene osobe. I tu smo imali dobre povratne informacije.

MK: Super, hvala vam. Dakle, već ste spomenuli da su zapravo korisnici neke vaše građe zapravo [...], a sad ste spomenuli i nezaposlene. Imate li i još možda nekakve druge korisnike i tko bi vam možda bili ciljani korisnici? S obzirom na vašu građu?

S3: Pa iskreno, udruga je otvorena, naravno, svaki radni dan, može doći bilo tko. Prostorom udruge i onim što mi posjedujemo ovdje, osim knjižnične građe, imamo i [...], ali i internet klub, odnosno posjedujemo računala za korištenje. Svakodnevno se u popodnevnim satima udruge provode određene aktivnosti koje su i besplatne za sve građane, ali su većim dijelom namijenjene [...], tako da je trenutačno najzastupljeniji tip korisnika [...]. Ali kažem, s obzirom na sve ono što posjedujemo i što provodimo, može bilo tko doći.

MK: Dosta zanimljivo, nisam znala to da imate ovakve aktivnosti. Dobro, hvala. Možete li mi ukratko reći o tim nekakvim aktivnostima? Samo otprilike što ste do sad radili ili provodili?

S3: Sad sam već prestala da brojim koja je ovo godina, mislim da je peta za redom da provodimo dnevne aktivnosti za starije osobe. Što znači da se u prostoru kluba svakodnevno odvijaju različite aktivnosti od kulturno-zabavnih, sportsko-rekreativnih i drugih aktivnosti. Svašta nešto. Osim toga, imamo i trogodišnji program, a to je veći tri puta za redom da smo dobili trogodišnji program za razvoj i širenje socijalnih usluga u zajednici. Gdje radimo na ruralnim područjima, na susjednim općinama, na [...] gdje provodimo različite kreativne radionice i predavanja o pravima besplatnoj pravnoj pomoći i slično. Također, za korisnike ovdje je svakodnevno [...] i imamo usluge mjerenja tlaka i šećera, a provodimo godišnje i izlet za naše korisnike. Osim toga, imamo i besplatan prijevoz za osobe starije od 65 godina do liječnika, ljekarne, zubara, policije, suda i slično. Također, registrirani smo za pružanje besplatne pravne pomoći te već treći put za redom smo i financirani od strane Ministarstva pravosuđa i uprave za pružanje besplatne pravne pomoći, i tako.

MK: Super, ovo više govorim kao ja, a ne kao studentica. Zanimljivo, mislim baš stvarno imate jako kvalitetno osmišljene aktivnosti koje daju podršku svojim korisnicima.

S3: Imamo i [...]. I baš radimo radimo partnerski i sa [...] na jednom projektu za inkluzivni vrtić.

MK: Pa super, super, baš zanimljivo. To se ujedno nadovezuje na moje sljedeće pitanje. Kako i na koji način vaša knjižnica i vaša udruga surađuje sa zajednicom? Dakle, vi stvarno imate baš veliku raznolikost aktivnosti.

S3: Pa da, zaista se trudimo da nas prepozna lokalna zajednica i koliko smo u mogućnosti da odgovorimo na njihove potrebe. S obzirom da se udruga nalazi u gradskoj četvrti [...] u dijelu [...], gdje su većinom smješteni umirovljenici, tako da je ovo idealna prilika za njih da kvalitetno provedu svoje slobodno vrijeme.

MK: To je super, baš odlično. Hvala vam. Možete li mi reći na koji način zapravo osiguravate nekakvu vidljivost vas kao udruge i nekih vaših knjižničnih aktivnosti, bez obzira što ih možda vi ne klasificirate kao knjižničnim aktivnostima. Dakle, kako osiguravate vidljivost u lokalnoj zajednici, tj. promovirate li nekakav svoj rad ili pak aktivnosti?

S3: Da, da, redovito sve ono što provodimo ujedno i promoviramo. Dobro, sad u manjem dijelu se nalaze ove dnevne aktivnosti za starije osobe. To bi se moglo svakodnevno objavljivati pa se tako aktivnosti objavljuju jednom tjedno, no sve ostalo redovito objavljujemo na našoj Facebook stranici i na web stranici udruge. Također, ima i nas vrlo često i u [...] novinama i radiju te na Radiju [...]. To su naše lokalne postaje, zatim [...] i slično. Uglavnom, uvijek ili mi nađemo nekog ili oni nekako iskopaju nas s obzirom da svašta nešto radimo pa smo im zanimljivi.

MK: Super, hvala vam puno. Već ste mi praktički rekli odgovor na ovo pitanje, ali ako možete tu u jednoj ili dvije rečenice još dodati nešto o tome kako vaša udruga i knjižnica pridonosi kvaliteti životne zajednice? Dakle, samo kratko, pošto ste mi praktički već odgovorili, čisto kao nekakav zaključak.

S3: Da, pa svakako podiže kvalitetu života zajednice što se vidi iz reakcije korisnika, a posebice ovaj dio što sam prethodno spominjala koji se odnosi na knjige o zdravlju, o ljekovitom bilju i slično. Tu vidimo jako dobre povratne informacije i poprilično zanimanje za takve tematike.

MK: Dobro, hvala. Spomenuli ste nekakvu udrugu u [...] ako sam dobro zapamtila.

S3: Da, [...].

MK: [...], dakle, surađujete li i s nekim drugim udrugama i ustanovama?

S3: Da, da. Kroz projekte uvijek surađujemo s različitim udrugama i ustanovama s područja naše županije, a evo, sad surađujemo i s jednom udrugom koja nam je, da tako kažem, malo dalje, u

[...]. Osim što se umrežavamo na području naše županije, imamo dobru suradnju i s [...], s [...], odnosno [...] i slično.

MK: Pa super. Imate li možda nešto u vidu? Na koje bi još načine htjeli surađivati s drugim udrugama i ustanovama, osim ovog što već radite?

S3: Da li možemo na neki način? Pa iskreno, ne znam. Mi se uvijek trudimo kroz naše aktivnosti, osim što sam navela da imamo projektne partnere, trudimo se uključiti i tipa osnovne škole i vrtiće te [...]. Sve s ciljem kako bi radili na međugeneracijskoj suradnji te razvijali empatiju prema starijim osobama i kako bi ih malo povezali i uključivali u rad zajedno.

MK: Dobro. Super. Ovo je bilo zadnje pitanje, znam da stalno govorim super, ali me uistinu oduševio širok spektar aktivnosti rada vaše udruge i zahvaljujem vam na intervjuu.

S3: Hvala vama na pozivu, ja se nadam da sam uspjela pomoći.

10.5. Intervju S4

1. Koja je njihova uloga u udruzi?

[...].

2. Imaju li udruge uključene u istraživanje registriranu knjižničnu djelatnost?

Nemaju, jer im to nije primarna djelatnost.

3. Kako se izgrađuje fond u analiziranim knjižnicama? / Kako nabavljaju građu? (kupnja, darovi, vlastita izdanja)

Najčešće putem razmjene u sklopu nekakvih seminara, zatim su od [...] prije nabavljali građu, te putem projekata ako je u projektu bilo predviđena izrada nekakve literature.

4. Koje su specifičnosti stručne i formalne obrade knjižnične građe?

Ne katalogiziraju, članice udruge znaju gdje se što nalazi pa smatraju kako nema potrebe za tim s ozbirom da imaju malo građe koja se nalazi na 7-8 polica.

5. Imaju li udruge i njihove knjižnice nabavnu politiku? Kako odlučuju što će nabavljati?

Nastavno na prijašnja pitanja, građu dobiju putem razmjene ili u sklopu projekta, a ne ciljano.

6. Koja se vrsta građe nalazi u zbirci? Kako je zbirka organizirana?

Nekakva stručna literatura koja govori o socijalnom radu, radu sa ženama i beletristika koju koriste korisnice [...].

7. Koji se sve formati nalaze u zbirci? Imate li u digitaliziranom i/ili fizičkom obliku? Koji su više traženi?

Nije odgovoreno

8. Kako pohranjuju građu?

Samo na policama pošto nemaju veliku zbirku.

9. Tko financira izradu zbirke?

Nemaju predviđena sredstva za građu već ju dobivaju putem razmjene, poklona, seminara i projekata.

10. Imaju li zaposlenog informacijskog stručnjaka/knjižničara?

Nemaju, članice udruge vode brigu o građi.

11. Imaju li voditelja/icu knjižnice?

- a. Koje su kompetencije voditelja/ica knjižnica?

Nastavno na prethodno pitanje.

12. Koje su prednosti/nedostaci (ne)zapošljavanja informacijskog stručnjaka/knjižničara?

Smatraju da nema potrebe za tim s obzirom da se same članice brinu o tome i poznaju zbirku, izgradnja zbirke im nije primarna djelatnost.

13. Tko sve sudjeluje u selekciji naslova?

Članice udruge.

14. Susreću li se s problemima prilikom odabira naslova?

Ne odabiru naslove, Nastavno na prijašnja pitanja, građu dobiju putem razmjene ili u sklopu projekta, a ne ciljano.

15. Tko su korisnici knjižnica u feminističkim udrugama te koje usluge knjižnice u feminističkim udrugama pružaju svojim korisnicima? Tko su ciljani korisnici?

- a. Ako neki korisnici nisu članovi, utječe li to na neki način na izgradnju zbirke?

Osobe koje studiraju specijalizirane studije pa koriste njihovu građu za potrebe izrade diplomskih radova, same članice udruge, srednjoškolci.

16. Na koji načini knjižnice u ovim udrugama surađuju sa zajednicom?

Putem aktivnosti kao što je posudba građe.

17. Vide li mogućnosti ostvarivanja suradnje sa zajednicom?

Članicama je u planu neformalno sudjelovati u projektima kao što su nošenje knjiga za malu knjižnicu koja se nalazi na [...] kolodvoru, zatim u neformalnom obliku dostavljati knjige iz knjižnice starijim i nemoćnim osobama.

18. Na koji način knjižnice osiguravaju vidljivost u lokalnoj zajednici? Promoviraju li svoj rad i aktivnosti?

Ne promoviraju knjižničnu djelatnost, ali kao udruga sudjeluju u raznim projektima. U sklopu manifestacija koje su se održavala na Međunarodni dan protiv nasilja nad ženama održale su podcast i razgovarale s autoricama koje pokrivaju teme nasilja.

19. Na koji način udruga/njezina knjižnica pridonosi kvaliteti života zajednice

Tako što izlaze ususret studentima/cama i srednjoškolcima/kama koje se bave problematikom nasilja nad ženama te ih informiraju. Zatim pomažu osobama koje upisuju studije iz područja kao što je recimo socijalni rad putem informiranja, pronalaženja građe i slično.

20. Suraduju li s drugim udrugama i ustanovama?

Surađuju s gradskom knjižnicom na način da članice udruge posuđuju knjige za zajednicu.

21. Kako udruga može surađivati s drugim udrugama i ustanovama?

Nastavno na prijašnja pitanja, smatraju da nema potrebe za tim pošto im knjižnična djelatnost nije primarna djelatnost.

10.6. Intervju S5

MK: Samo kratko da vam kažem. Dakle, cilj istraživanja je zapravo prikazati kako se u feminističkim udrugama organiziraju neke aktivnosti koje možemo definirati kao usluge knjižnice te kako bi te knjižnice izgrađivali svoj fond. Pa ako je u redu sam, a ja bi započela s pitanjima. Dakle, pitanje je koja je Vaša uloga u udruzi?

S5: Ja sam [...].

MK: Hvala. Ima li vaša udruga registriranu knjižničnu djelatnost?

S5: Nemamo. Ne.

MK: Zašto? Ako mi možete to malo obrazložiti?

S5: Pa nismo se nikad usmjerili na taj tip djelatnosti. Kažem, imamo literaturu, tu ću vam kroz kasnija pitanja odgovoriti, ali ne na način da bi nam to bila jedna od, ajmo reći, djelatnosti koju bi registrirale i na taj način se bavile tim područjem.

MK: Dobro hvala. Dakle, u anketi ste ispunili da vi zapravo imate nekakav fond. Ako mi možete samo ukratko objasniti kako ga izgrađujete? Je li to nekakva kupnja, darovanje. Imate li vlastita izdanja i slično?

S5: Evo baš sve navedeno znači. Od određene literature koja je potrebna i... Samo malo, neki su šumovi.

MK: Nakratko da, prekinulo je nešto malo ali sve je u redu.

S5: Znači, od kupnje literature koja je potrebna nama za određeno i usavršavanje i rad sa klijenticama i klijentima do darova koje primimo ako neki autori ili autorica nešto izdaju, pa nam odluče i pokloniti koji primjerak vlastita izdanja. Znači, mi izdajemo velik broj publikacije

različitih knjiga i brošura i slično, tako da u tom smislu dobivamo i neke donacije. Imamo čak i klijentice koje se bave pisanjem ili imaju određenu literaturu za koju smatraju da bi bilo korisno da i neke kasnije klijentice to eventualno pročitaju pa znaju donirati isto u nazovimo ju knjižnicu, to je, kažem, jedna polica s knjigama, tako da na različite načine nabavljamo različitu literaturu i to od osnutka ženske sobe od dvijetisućite godine, 20 godina prikuplja se literatura na različite načine.

MK: Da super. Zna li možda otprilike to nije bilo u pitanjima. Ne morate mi odgovoriti na to. Zna li otprilike koliko imate tih jedinica? Mislim, vjerujem puno s obzirom da ste rekli...

S5: Ufff puuno. Ajmo reći oko tisuću različitih... Mislim, sad stvarno sam bubnula broj bez veze.

MK: Nije bilo u pitanjima pa nema veze.

S5: Mislim ima dostatan broj literature.

MK: Eto, vidite, ipak imate knjižnicu haha.

MK: Dakle, koje su specifičnosti stručne i formalne obrade te građe? Pri tom mislim na nekakvu... Provodite li katalogizaciju, radite li signiranje i neke slične aktivnosti?

S5: Pa ono kako je kod nas, ajmo reći, raspoređeno po nekim kategorijama znači da li se radi o seksualnom nasilju, nasilju u obitelji, seksualnim pravima, trgovanja ljudima, LGBT prava. Znači, ako je, nekako je, ajmo reći, svaki dio ono kako je preko cijelog zida da budem baš plastična, ono preko cijelog zida, pa police. I tako je nekako pregrađena da je literatura pokušana nekako bit složena tu u odnosu na teme kojima se bavimo i onda mislim da se lakše pronade, ako je u odnosu na seksualno nasilje, čega imamo i najviše, naravno, i to primarno područje rada da je tamo sve, pa se onda zna koji je dio, recimo, za neke za klijentice knjige koje pomažu u psihološkom oporavku i tako dalje do nekih pravnih literatura. I tako, ali nekako po ajmo reć područjima, subtemama kojima se bavimo.

MK: Hvala vam. Već ste se djelomično dotakli tog pitanja, ali ima li vaša udruga nekakvu nabavnu politiku? Dakle, kako odlučujete što ćete nabaviti?

S5: Pa mislim mi funkcioniramo kroz projekte i programe, tako da nam vrlo često i ovisi da li imamo i kroz određene projekte i odobrena sredstva za nabavku neke stručne literature i slično. Tako da, to je svakako jedan od faktora odlučivanja, a drugi faktor je, ukoliko procjenjujemo da nam je nešto potrebno i korisno kako za nama neko usavršavanje ili kljenticama, odnosno kljenticima. Tako da kažem stvarno je ono, ako vidimo da postoji neka dobra nova knjiga ili... Mislim naravno i zakonodavstvo i pravna problematika i slično. Ako ima, pokušavamo ili *fundraise*-at sredstva za to ili na neki način pokriti kupovinu tog materijala.

MK: Hvala. Kakvu se vrstu građe imate u zbirci? Ovdje je pitanje kako je zbirka organizirana, ali već ste to rekli.

S5: Pa da kažem i što se tiče vrste građe, stvarno je raznolika. Od naših publikacija, brošura do zakona, stručne literature i knjiga zaista ono... Svašta. Mislim ima i slikovnica. Ako netko izda neku slikovnicu koja je dobra, mislim, odnosno odnosi se na temu kojom se bavimo i slično zaista je šaroliko. Što se tiče i vrsta literature.

MK: Hvala. Koji se sve formati nalaze u zbirci i pri tom više mislim. Dakle, jesu li u nekakvom digitalnom ili fizičkom fizičkom?

S5: Taj dio je manje više u fizičkom. U digitalnom obliku imamo naša, ono što mi izdajemo uvijek postoji u digitalnom, pa se onda to stavlja i na web da je dostupno naravno, ali u pravilu, što se tiče ovog dijela te naše knjižnice, to je u fizičkom obliku.

MK: Dakle, onda bi rekli da su ti neki fizički oblici možda i više traženiji.

S5: Pa da.

MK: Ok, hvala vam. Spomenuli ste da imate nekakve police. Dakle, sljedeće pitanje bi bilo na koji način pohranjujete građu, kako, gdje vam se nalaze te police?

S5: U prostorijama [...]. Znači tamo gdje imamo savjetovalište za rad direktno s osobama koje su preživjele seksualno nasilje. Jedan cijeli zid je ta velika polica gdje se nalazi sva literatura. I kažem to vrlo često onda i savjetodavke kada su tamo i s klijenticama, odnosno klijentima, upute ih da se mogu pogledati ukoliko i sami žele uzeti nešto za čitanje kod kuće ili kroz njihove različite metode rada se bira i određena literatura koja im pomaže u radu.

MK: Super, hvala! Tko financira izradu zbirke?

S5: Da to sam već navela, ono kroz projekte ili programe da ono pokušavamo stavljat sredstva za nabavku različite vrste literature. Ali kažem i mi smo sve ono, stalno radimo na sebi. Educiramo se i dodatni studiji i tečajevi, svašta nešto tako da nabavljamo literaturu i čak i samoinicijativno, pa stavljamo u tu građu. Kao što sam već rekla, neka nam se i donira i tako, zaista na različite načine.

MK: Odlično hvala. Već sad to anketi odgovorili, ali imate li nekakvog zaposlenog...?

S5: Ne, ne...

MK: Možete li mi reći zašto? Je li se to isto nadovezuje na ono..?

S5: Pa nemamo potrebu za tim. Mi smo organizacija civilnog društva. Deset nas je zaposlenih i zaista nekako kažem, to nam nije primarna djelatnost. To je nešto što bi u okviru našeg svakodnevnog rada. Prioriteti su, naravno, zapošljavanje osoba koje rade s žrtvama seksualnog nasilja, pisanje projekata, programa ili slično. A ovo radimo sve. Što mi, što nam volonterke ponekad pomažu, malo kad odlučimo to sistematizirati, dodatno posložiti ili imamo nešto novo ili bi malo uredile policu. Kažem tako da to mi sve koje smo zaposlene.

MK: Dobro, hvala vam. Ako mi možete samo prema vašem mišljenju koji bi, ako, već bi i recimo, jednog dana možda išli u tom smjeru u kojem bi bili nekakvi prednosti i nedostaci zapošljavanja takvog nekog informacijskog stručnjaka. U vašem slučaju?

S5: Da, pa recimo da je u odnosu u organizacijama kojima to je malo veći dio djelatnosti ili kad bi mi došle do tog stupnja, mislim ujedno prednost, ali i nedostatak svakako mislim ako nemate netko da se bavi nečim, to se može zanemariti. Kada bi bila osoba, posebno zaposlena, ili kada bi bilo u opisu radnog mjesta, djelomično barem da se bavi tom građom, literaturom ili slično. Svakako bi se moglo *upgrade-at*. Moglo bi se, ne znam više vremena posvećivati tome. Moglo bi biti bolje složeno, urednije, zna gdje se nalazi ili slično pratiti literaturu koja bi se mogla dodatno nabavljati i tako dalje. Čim nekom nije u opisu radnog mjesta, onda to jesu stvari koje se rade sa strane. Ali kažem, u našem slučaju je to za sada dovoljno.

MK: Sljedeće pitanje je tko sve sudjeluje u selekciji naslova. Mislim, i toga ste se već kratko dotaknuli. Dakle, vi kao članice udruge.

S5: Tako je.

MK: Spomenuli ste i vaše klijente. Utječu li oni baš nekako na vaše... Da osobno dođu i da zahtijevaju nešto.

S5: Pa mislim, znaju zatražiti. Isto proučavaju u nekom osobnom radu na sebi i prolasku kroz tu traumu. Ima osoba koje su više sklonije čitanju i taj način, metoda rada im pomaže u oporavku pa znaju da postoje neka literatura pa nas pitaju da li imamo ili da li možemo nabavit tako da na taj način i oni sudjeluju. Kažem, ima klijentica koje pišu i same izdaju neke knjige i slično, pa na taj način sudjeluju i doniraju svoju literaturu ili su si kupili nešto, pročitali, ono što sam već navela smatraju da bi još nekom mogla pomoći pa doniraju knjigu da služi kasnije klijenticama tako da pomognu na različite načine.

MK: Super, hvala! Susrećete li se možda s kakvim problemima prilikom odabira naslova?

S5: Pa jedini problem nam je uvijek manjak sredstava, naravno za nabavku svega što bi htjele. Kažem, ovo je područje zaista široko s različitim segmenata. Svašta nešto postoji, što bi i nama bilo korisno i klijenticama, ali to su uvijek dostupna sredstva, da li se može nabaviti sve što bi htjele.

MK: Hvala. Već ste mi odgovorili na pitanje tko su vaši korisnici, ali ako mii samo možete recimo, objasniti nekakve usluge koje zapravo vi pružate svojim korisnicima osim samih knjiga.

S5: Da kažem, mislim, pružanje knjiga nije naša usluga. To može bit do je inkorporirano u taj direktan rad s njima. Mi smo [...]. Naše usluge su usmjerene na pružanje različitih oblika pomoći i podrške osobama koje su preživjele seksualno nasilje, znači psihoterapija, psihološko savjetovanje, pravno savjetovanje, pripreme za sudski postupak, rad na proradi traume, rad sa bliskim osobama žrtava. Znači sve što treba osobi koja je preživjela seksualno nasilje. Kažem. Dostupna literatura i korištenje te metode rada je samo inkorporirano u svakodnevni rad s osobama koje nam se obraćaju. To nam nije direktna usluga.

MK: Možda sam samo trebala napomenuti da zapravo više neka usluga koja bi se mogla razmatrati kao knjižnična usluga.

S5: Da to nema kao takvo da.

MK: Ok, hvala vam puno. Na koji način vaša knjižnica i zapravo udruga surađujete sa zajednicom?

S5: Pa mislim, sa zajednicom, opet kažem, surađujemo po različitim osnovama mi kao organizacija. Ne, naša knjižnica nema. Mi surađujemo na različitim javnim aktivnostima, javnim akcijama, okruglim stolovima kroz medijske istupe znači ono stvarno smo jako aktivne u smislu širenje informacija, držanja predavanja i tako dalje i tako dalje. Ono što smo imali situacije danas ne znam... Neki suradnici iz drugih organizacija ili od nekud pitaju da li imamo isto to. Da li imamo neku literaturu pa im je isto dostupno na način da svakako mogu doći. Ne znam ili mislim posudit haha kao da imamo Injižnica. Ne posuditi, ali da posudi. Za potrebe izrade, eto, nudimo i

volonterka studenticama za izradu seminarskih radova, diplomskih radova ili slično. Da nam tu literaturu vrate, za doktorske radove. Mislím ono zaista ako ono s nekim surađujemo ili ima potrebu za nečím što mi imamo u okviru literature, apsolutno ćemo posuditi, imamo neku evidenciju gdje pišemo, tko je uzeo očito da ne pogubimo cijelu tu priču. Kažem na taj način. Ajmo reći da je i ta naša neka stručna literatura, građa dostupna i šire.

MK: Super, hvala! Vaše mišljenje i vaš stav, mislite li da postoje neke mogućnosti gdje bi vi mogli ostvariti suradnju sa zajednicom kroz nekakve knjižnične aktivnosti? Recimo nekako možda da pomognete svojim klijentima ili drugim drugim članovima društva, da ne znam, pretražuju nekakve informacije ili nešto.

S5: Mi smo imali suradnju i s [...], pa čak i šire, na način da su i naši letci bili u samim knjižnicama tamo gdje se nalaze, recimo, računala u sklopu knjižnica, pa su tamo bili naši materijali da ukoliko osoba nema doma računala želi pretražiti neki sadržaj za pomoć i podršku i dostupna skloništa za žrtve nasilja ili slično, tako da smo s knjižnicama bili, ima tome smo već par godina, ostvarili suradnju da su naši materijali i leci dostupni u knjižnicama. Također smo imali suradnju s par knjižnica na način da smo u njihovim prostorima držali predavanja, stručna predavanja gdje bi to knjižnice kao svoje neke aktivnosti organizirale ono, otvorenog tipa poziv, pa tko se želi odazvati, onda bi mi došle i držale kratko neko izlaganje i diskusiju sa širom javnosti na temu problematike seksualnog nasilja.

MK: Dobro, hvala. To se zapravo sad već nadovezuje na sljedeće pitanje. Pitanje je nekako na koji način osiguravate vidljivost u lokalnoj zajednici, ali spomenuli ste zapravo nekakve djelatnosti udruge. A promovirate li možda, recimo, to što vi praktički posjedujete knjižnicu, nekakvu knjižničnu građu?

S5: Ne, ne, ne. To stvarno ne. Ne na taj način da bi nam to bilo nešto što bi promovirali kroz bilo koje aktivnosti. Mi promoviramo svoje usluge, svoj rad, temu na kojoj radimo ili slično. Sama literatura je samo jedna od metoda rada s korisnicama i našeg stručnog usavršavanja.

MK: Hvala vam puno. Na koji način vaša udruga i zapravo njezina knjižnica pridonosi kvaliteti života zajednice?

S5: Pa kažem naša literatura. Opet kažem jako odvojena područja, koliko naša organizacija i naše usluge pridonosi, a koliko naša stručna literatura. Ali opet se vraćam na taj dio stručne literature, jako pridonosi ono, u radu sa korisnicima u smislu ukoliko se koristi kao metoda u nekom psihološkom radu u oporavku. Ukoliko osobe vole čitati ili im taj dio pomaže kroz proradi traume i kao neka metoda rada svakako daje doprinos.

MK: Dobro, hvala. Već ste mi odgovorili na ovo pitanje. Suradujete li s nekim drugim udrugama i ustanovama?

S5: Sa svima, da.

MK: Zadnje pitanje. Mislite li da postoji nešto što bi vi kao udruga mogli iskoristiti u budućnosti, nekakvu suradnju s nekim ustanovama ili udrugama koje još niste ostvarili?

S5: Mislim, ako se odnosi na području našeg rada. Mi smo tu uvijek otvoreni za suradnju. Nama se obraćaju različite druge organizacije i ustanove i institucije i slično i držimo predavanja na ovu temu i o prepoznavanju seksualnog nasilja, pružanju pomoći i podrške radu s osobama koje su preživjele, znači sve u odnosu na područje kojim se bavimo. Kažem, zaista surađujemo s velikim brojem... Pa glupo je reći sa svima, ali ne samo s organizacijom koje se bave nasiljem, nego nas zovu, ne znam, i udruge umirovljenika i ovakve i onakve. Znači, svatko tko želi nešto naučiti o ovom području i radi s ljudima i potreban im je i ovaj segment u smislu neke edukacije, senzibilizacije i prevencije.

MK: Dobro, hvala vam. To je bilo zadnje pitanje.